

Pedagogisch Beleid

Gastouderbureau MiKado

Versie september 2025

Pedagogisch Beleid 1

Inhoudsopgave

1 & 2

<i>1. Inleiding Pedagogisch beleid Mikado</i>	<i>4</i>
<i>2. De 4 pedagogische basisdoelen in de praktijk</i>	<i>6</i>
2.1 Emotionele veiligheid voor het kind bieden	6
2.2 Persoonlijke kwaliteiten bevorderen	6
2.3 Sociale kwaliteiten bevorderen	7
2.4 Normen en waarden overbrengen	7
<i>3. Interactievaardigheden</i>	<i>8</i>
<i>4. Visie op opvoeden</i>	<i>9</i>
<i>5. Structurele kwaliteitskenmerken</i>	<i>10</i>
5.1 Aantal en leeftijd van de gastkinderen	10
5.2 Achterwacht	10
5.3 De opvangruimte	10
5.4 Veiligheid, Gezondheid & Hygiëne	11
5.5 Jaarlijkse evaluatie	11
5.6 Zorg over kinderen	11
5.7 Meldcode	11
5.8 Begeleiding gastouders ontwikkeling kinderen	12
5.9 Pedagogisch coach, coachplan & bijscholing gastouders	12
<i>6. Oudercontacten</i>	<i>14</i>
6.1 Oudercommissie	14
<i>7. Pedagogisch Werkplan Mikado</i>	<i>15</i>

1. INLEIDING Pedagogisch Werkplan Mikado	17
2. HET GASTGEZIN: EEN VEILIGE PLEK OM TE VERTOEVEN	188
2.1 Inleiding	18
2.2 Pedagogische houding van de gastouder	18
2.2.1 Baby's in de opvang	19
2.2.2 Peuters	19
2.2.3 Muziek & media gebruik	20
2.2.4 Ontwikkelingsstimulering	20
2.3 Dagritme	20
2.3.1 Dagelijkse activiteiten	21
2.3.2 Vrije spel	21
2.3.3 Activiteiten afgestemd op ontwikkeling	21
2.3.4 Buiten spelen	21
2.3.5 Vervoer en uitstapjes	22
2.4 Welbevinden van kinderen	22
3. HET GASTGEZIN: EEN PLEK OM TE SPELEN EN TE ONTDEKKEN	23
3.1 Inleiding	23
3.2 Lichamelijke & motorische ontwikkeling	23
3.2.1 Het bevorderen van het lichaamsbesef	23
3.2.2 Gezonde kinderopvang	24
3.2.3 Voeding	24
3.2.4 Het bevorderen van de motoriek	24
3.3 Sociaal-emotionele ontwikkeling	26
3.3.1 De basis	26
3.3.2 Rituelen en huisregels	26
3.3.3 Uitdaging en aandacht	266
3.3.4 Conflicten	27
3.3.5 Feest vieren	27
3.3.6 Afscheid/ kind naar school	28
3.3.7 Traktaties	28
3.3.8 Maar ook...	29
3.4 De creatieve ontwikkeling	29
3.5 Cognitieve ontwikkeling	30
3.6 Taalontwikkeling	31
3.7 Morele ontwikkeling	32
4. CONTACTMOMENTEN TUSSEN OUDERS EN GASTOUDER	333
4.1 Inleiding	33
4.2 Wennen	34
4.3 Proefperiode	34
4.4 Breng- en haalmomenten	34
4.5 Schriftjes & Whatsapp	35
4.6 Evaluatiegesprekken	35
4.7 Ziekte van kinderen	35

1. Inleiding Pedagogisch beleid MiKado

Voor jullie ligt het pedagogisch beleid van Gastouderbureau MiKado. Gastouderbureau MiKado bemiddelt tussen ouders die opzoek zijn naar **kleinschalige, persoonlijke en professionele opvang** voor hun kind en gastouders die hun vak verstaan en graag net dat beetje extra geven. MiKado biedt persoonlijke ondersteuning en begeleiding aan ouders en gastouders. MiKado wil daarmee bijdragen aan de kwaliteit van de gastouderopvang en gaat hierin net een stapje verder dan het gemiddelde gastouderbureau.

Met onze persoonlijke werkwijze en pedagogische coaching willen we gastouders inspireren, ondersteunen en hen stimuleren om steeds kritisch naar hun eigen handelen te blijven kijken. MiKado verwacht van haar gastouders dat ze bereid zijn om te blijven leren. MiKado organiseert bijeenkomsten waar pedagogische onderwerpen aan bod komen en gastouders kunnen deelnemen aan intervisiebijeenkomsten die gericht zijn op reflectie op het eigen pedagogische handelen. Door de regelmatige bezoeken van MiKado aan de gastouder volgen wij de ontwikkeling van ieder kind van de zijlijn en zijn wij in staat de gastouder te ondersteunen in haar werk om zo samen te kijken wat een kind nodig heeft.

In dit pedagogisch beleid leggen wij jullie graag uit hoe MiKado zorgt voor een verantwoord pedagogisch klimaat. De pedagogische sfeer bij alle gastouders die bij MiKado zijn ingeschreven heeft als overeenkomst dat een kind zich emotioneel veilig voelt, dat de gastouder oog heeft voor de eigenheid van het kind en dat de gastouder de voorwaarden schept waarin ieder kind zich kan ontwikkelen. Hierin nemen we de 4 pedagogische basisdoelen van Riksen-Walraven als uitgangspunt. MiKado benadrukt het belang van een positieve en respectvolle benadering van kinderen en legt de nadruk op het stimuleren van zelfstandigheid, eigen keuzes en het opbouwen van zelfvertrouwen.

Iedere gastouder heeft haar eigen specifieke aanpak, accenten, huisregels en werkwijze welke allemaal beschreven staan in het persoonlijke Pedagogisch Werkplan van de gastouder (in ontwikkeling, gereed 2025/2026). Het pedagogisch werkplan van de gastouder is een nadere uitwerking van hoe het pedagogisch beleid in de praktijk toegepast wordt.

Tijdens de bezoeken van MiKado aan de gastouder, het jaargesprek, de evaluatiegesprekken en de andere contactmomenten met de gastouder komt de omgang met de kinderen en de ontwikkelingsstimulering aan de orde. Door middel van coachvragen worden gastouders geprikkeld actief te blijven nadenken en bewust te handelen om zo het kind centraal te laten staan en de ontwikkeling van het kind en de gastouder zelf te blijven stimuleren.

Het omschrijven van pedagogisch beleid en het begeleiden van gastouders hierin is een eis die de Wet kinderopvang aan gastouderbureaus stelt. Daarbij zoekt MiKado steeds de balans tussen het aandragen van gerichte tips en adviezen enerzijds en het respecteren van de eigenheid van begeleiden van de gastouder anderzijds. De GGD inspecteert jaarlijks of MiKado dit op een verantwoorde manier doet.

Als beleid van Mikado staat het volgende centraal:

1. **Kleinschalige, persoonlijke, en professionele opvang:** We streven ernaar om ouders te voorzien van opvangmogelijkheden die aan hun behoeften voldoen, waarbij we de kwaliteit en het persoonlijke karakter van de opvang garanderen.
2. **Continue ontwikkeling van gastouders:** We ondersteunen en inspireren onze gastouders om zichzelf voortdurend te ontwikkelen en kritisch te blijven kijken naar hun eigen handelen. Dit doen we door middel van pedagogische coaching, bijeenkomsten, en interviews.
3. **Emotionele veiligheid en respectvolle omgang:** We creëren een pedagogisch klimaat waarin kinderen zich emotioneel veilig voelen en waarin respectvolle omgang met elkaar centraal staat. We stimuleren zelfstandigheid, eigen keuzes, en zelfvertrouwen bij kinderen.
4. **Individuele aanpak van gastouders:** Elke gastouder heeft haar eigen specifieke aanpak, accenten, huisregels, en werkwijze. Deze worden beschreven in het persoonlijke Pedagogisch Werkplan van de gastouder, dat de praktische toepassing van ons pedagogisch beleid weergeeft.
5. **Regelmatig contact en coaching:** We houden regelmatig contact met onze gastouders en bieden coaching aan om ervoor te zorgen dat zowel de ontwikkeling van de kinderen als die van de gastouders centraal staat.
6. **Voldoen aan wettelijke eisen en inspectie:** We voldoen aan alle eisen gesteld in de Wet Kinderopvang en worden jaarlijks geïnspecteerd door de GGD om te verzekeren dat we op een verantwoorde manier opereren.

2. De 4 pedagogische basisdoelen in de praktijk

Bij de gastouders van Mikado staat de ontwikkeling van het kind centraal. We streven naar een brede ontwikkeling waarbij sociale activiteiten zoals samen spelen, samenwerken en leren van en met elkaar centraal staan. Deze benadering legt een stevige basis voor een succesvolle start in zowel het basisonderwijs als de samenleving.

In ons beleid is vastgelegd dat elke gastouder zich inzet om de 4 pedagogische basisdoelen te realiseren. Hoe zij dit in de praktijk brengen, inclusief hun eigen aanpak en accenten, wordt beschreven in hun persoonlijke Pedagogisch Werkplan. Gastouders zijn verplicht dit beleid na te leven, waardoor consistentie en kwaliteit in de opvang gewaarborgd blijven.

In de volgende 4 paragrafen nemen wij jullie mee in de 4 pedagogische basisdoelen en hoe wij die graag bij de gastouder terugzien.

2.1 Emotionele veiligheid voor het kind bieden

Het beleid van Mikado richt zich op het bieden van een veilige, warme, en stimulerende omgeving waarin kinderen zich emotioneel kunnen ontwikkelen. Gastouders tonen respect voor de zelfstandigheid van kinderen, bieden structuur en stellen grenzen om een gevoel van veiligheid te waarborgen. We erkennen de waarde van een goede hechtingsrelatie tussen kind en gastouder, omdat dit bijdraagt aan een gezonde ontwikkeling, zelfbeeld, en het aangaan van relaties.

Bij het wennen aan de gastouder en andere kinderen wordt speciale aandacht besteed aan het opbouwen van vertrouwen en het creëren van een veilige basis. Het is belangrijk dat kinderen zich ontspannen en zichzelf kunnen zijn in de omgeving van de gastouder. Een terugkerend dagritme en voorspelbaarheid dragen bij aan het gevoel van veiligheid. Gastouders stimuleren zelfstandig spelen, maar bieden ook actieve betrokkenheid en troost wanneer nodig.

We hechten waarde aan afstemming met ouders en respecteren verschillen in huisregels, zolang deze duidelijk zijn voor het kind. Gastouders worden aangemoedigd om vanuit een liefdevolle houding te reageren op de behoeften van kinderen, waarbij positieve interactie en duidelijke grenzen centraal staan.

2.2 Persoonlijke kwaliteiten bevorderen

Bij Mikado stimuleren gastouders kinderen spelenderwijs, waardoor zij motorische, cognitieve, taal- en creatieve vaardigheden ontwikkelen. We streven ernaar dat kinderen steeds zelfstandiger functioneren en hun eigen talenten ontdekken en ontwikkelen. Door nauwlettend naar kinderen te kijken, passen we specifieke activiteiten en benaderingen toe om hun persoonlijke groei en zelfredzaamheid te bevorderen.

Spel is essentieel voor de brede ontwikkeling van kinderen, waarbij zij zelfvertrouwen opbouwen, creatief leren zijn, verantwoordelijkheid dragen en sociale vaardigheden ontwikkelen. Als gastouder is het belangrijk om dit proces liefdevol, consequent en positief te benaderen.

Bewegingsvaardigheden vormen een cruciaal onderdeel van de ontwikkeling van kinderen. Gastouders moedigen kinderen aan om te klauteren, klimmen, rennen en buitenspelen, wat bijdraagt aan hun motorische ontwikkeling en algehele welzijn.

Creativiteit wordt gestimuleerd door gastouders die kinderen allerlei mogelijkheden bieden om creatief bezig te zijn, zoals knutselen, muziek maken, voorlezen en ontdekken van materialen.

Taalontwikkeling wordt bevorderd door het gebruik van taal in de dagelijkse interacties en activiteiten, zoals voorlezen, liedjes zingen en tafelgesprekken. Gastouders spiegelen emoties en stimuleren gesprekken met kinderen, waarbij praten mét kinderen centraal staat.

Door deze aanpak zorgen we ervoor dat kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen en voorbereid zijn op een succesvolle toekomst.

2.3 Sociale kwaliteiten bevorderen

Bij MiKado begeleiden gastouders kinderen in hun communicatie met anderen, waarbij spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden ontwikkeld. Kinderen leren zelfstandig relaties op te bouwen en om te gaan met anderen, waarbij ze leren samenwerken, delen, conflicten oplossen, begrip tonen, zorg geven, troosten en communiceren.

Gastouders creëren een positieve en plezierige sfeer waarin kinderen samen kunnen spelen en positieve ervaringen opdoen. Ze stimuleren kinderen om conflicten zelf op te lossen en rekening te houden met anderen, wat bijdraagt aan hun sociale ontwikkeling en het vinden van hun plek in de groep.

Het spelen met vaste vriendjes bij de gastouder wordt aangemoedigd vanwege de waarde ervan voor plezier, emotionele veiligheid en de ontwikkeling van sociale competenties en eigenwaarde.

Gastouders erkennen dat meningsverschillen en ruzies normaal zijn in de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Heel normaal is het dat kinderen tussen de 2 en 3 jaar gemiddeld 6 meningsverschillen, 5 kleine botsinkjes en 1 flinke ruzie per uur hebben. De meeste conflicten duren maar kort en lossen zichzelf op. De gastouder kan het beste de situatie observeren en pas ingrijpen als kinderen er zelf niet uitkomen. Kinderen oefenen zo de sociale regels wat bijdraagt aan hun sociale competenties.

Het gedrag van de gastouder fungeert als voorbeeld voor kinderen, daarom is de communicatie positief en gericht op gewenst gedrag. Gastouders observeren, geven complimenten en sturen bij waar nodig, terwijl ze oog hebben voor de individuele talenten van elk kind.

In het gastgezin worden zowel vreugdevolle als verdrietige ervaringen gedeeld, wat bijdraagt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen.

2.4 Normen en waarden overbrengen

Bij MiKado staat het aanleren van normen en waarden centraal, omdat dit kinderen duidelijkheid, structuur en veiligheid biedt en het kader vormt waarbinnen zij zich kunnen ontwikkelen.

Gastouders spelen een cruciale rol in het overbrengen van normen en waarden aan kinderen. Door middel van verbale en non-verbale communicatie worden kinderen zich

bewust van wat zij belangrijk vinden en leren zij om respectvol met anderen om te gaan, verantwoordelijkheid te nemen en positieve waarden te ontwikkelen.

Het is essentieel dat de waarden en opvoedstijl van gastouders aansluiten bij die van de ouders, om zo een herkenbare en gemeenschappelijke sfeer te creëren waarbinnen ruimte is voor eigen normen en waarden. Wederzijds respect en vertrouwen vormen hierbij belangrijke pijlers.

Gastouders streven ernaar kinderen te helpen bij het ontwikkelen van een positief zelfbeeld en eigenwaarde, zodat zij vertrouwen hebben in hun eigen mogelijkheden en de wereld durven te verkennen. Dit wordt bereikt door het kind te volgen, in te spelen op hun behoeften en hen te bevestigen in hun initiatieven.

Het aanleren van normen, waarden en cultuurkenmerken draagt bij aan de ontwikkeling van persoonlijke competenties zoals veerkracht, emotieregulatie en autonomie, evenals sociale competenties zoals empathie en sociale verantwoordelijkheid.

Mikado streeft naar een hartelijke, zorgvuldige, verbonden, persoonlijke en transparante benadering in haar werk, waarbij gastouders en ouders worden uitgenodigd om deze waarden te delen.

Kinderparticipatie is een belangrijk aspect binnen onze aanpak, omdat het kinderen de mogelijkheid geeft om hun mening te uiten, mee te denken en verantwoordelijkheid te nemen voor hun leefomgeving. Gastouders stimuleren dit door kinderen uit te nodigen om mee te denken en te onderhandelen, waardoor zij vaardigheden ontwikkelen die hen zowel nu als in de toekomst van pas zullen komen.

3. Interactievaardigheden

Mikado streeft naar een stimulerende opvangomgeving die de ontwikkeling van de hersenen van kinderen bevordert, waarbij de communicatie met volwassenen een cruciale rol speelt. Vooral in de vroege kinderjaren is de kwaliteit van interactie tussen gastouders en kinderen van essentieel belang voor het welzijn en de ontwikkeling van de kleintjes.

Ons beleid is gericht op het waarborgen van kwalitatieve interacties tussen gastouders en kinderen, waarbij sensitieve responsiviteit een centrale plaats inneemt.

Sensitieve responsiviteit, het vermogen om positief te reageren op de signalen van het kind, legt de basis voor een gevoel van vertrouwen en veiligheid. Door aandachtig te zijn, aan te moedigen en emoties te erkennen, creëren sensitieve gastouders een omgeving waarin kinderen zich durven te uiten en de wereld willen verkennen. Voor baby's is het opbouwen van een liefdevolle band met verzorgers van onschatbare waarde voor een veilige hechting en een positief zelfbeeld. Respect voor de autonomie van kinderen benadrukt het belang van het laten bloeien van hun individualiteit, terwijl het stellen van grenzen en bieden van structuur een gevoel van veiligheid en samenhang bevordert. Het aanmoedigen van talrijk interacties, ontwikkelingsstimulering op maat en het begeleiden van onderlinge interacties dragen bij aan een brede, holistische ontwikkeling van kinderen, waarbij hun welzijn en plezier voorop staan.

De pedagogische basisdoelen worden voor het grootste deel bereikt door onze manier van communiceren met de kinderen. Hoe beter de interactie, hoe beter het welbevinden en de ontwikkeling van met name jonge kinderen. De proceskwaliteit van de opvang valt of staat met de interactievaardigheden van de gastouder.

De 6 interactievaardigheden die Mikado benadrukt zijn:

- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor de autonomie
- Structureren en grenzen stellen
- Praten en uitleggen
- Ontwikkelingsstimulering
- Begeleiden van onderlinge interacties

Voor verdiepende informatie over de 6 interactievaardigheden zie bijlage A.

4. Visie op opvoeden

Bij Mikado geloven we sterk in de intrinsieke motivatie van ieder kind om zich te ontwikkelen. We erkennen dat kinderen uniek zijn, elk met hun eigen tempo, aanleg en temperament, en dat hun ontwikkeling sterk wordt beïnvloed door de mensen en omgeving om hen heen.

Tijdens de opvang doen kinderen waardevolle leer- en ontwikkelervaringen op die bijdragen aan hun welzijn, betrokkenheid en positieve groei. Tijdens hun jonge jaren ontwikkelen kinderen belangrijke eigenschappen zoals veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en creativiteit, evenals sociale vaardigheden zoals empathie, communicatie, anderen helpen, conflicten voorkomen en oplossen, het dragen van verantwoordelijkheid en samenwerking. Deze eigenschappen maken het mogelijk om situaties goed aan te pakken en je aan te kunnen passen aan veranderende omstandigheden.

We streven ernaar om een veilige, liefdevolle, consistente en stimulerende omgeving te bieden waarin kinderen kunnen gedijen en deze essentiële vaardigheden kunnen ontwikkelen.

Een essentieel onderdeel van deze ontwikkeling is de rol van het gastgezin. We geloven dat een gastgezin dat goed aansluit bij zowel de behoeften van het kind als de wensen van de ouders, een waardevolle bijdrage levert aan de ontwikkeling van positieve vaardigheden en de gewenste opvoeding.

De interacties tussen gastouder en kind vormen het hart van ons opvoedings- en ontwikkelingsproces. We erkennen dat de kwaliteit van deze interacties de belangrijkste factor is voor de algehele proceskwaliteit. Door een ondersteunende, empathische en stimulerende omgeving te bieden, streven we ernaar om elk kind te helpen zijn volledige potentieel te bereiken en zich te ontwikkelen tot zelfverzekerde, veerkrachtige en empathische individuen.

5. Structurele kwaliteitskenmerken

5.1 Aantal en leeftijd van de gastkinderen

Voor veel ouders is de kleinschaligheid een doorslaggevende reden om te kiezen voor gastouderopvang. Maar hoe kleinschalig is een gastouderopvang eigenlijk?

Volgens de Wet kinderopvang mag een gastouder maximaal 6 kinderen in de leeftijd van 0-13 jaar tegelijkertijd opvangen, inclusief eigen kinderen en pleegkinderen tot 10 jaar. Van deze 6 kinderen mogen er maximaal 5 jonger zijn dan 4 jaar, waarvan maximaal 2 baby's onder één jaar en maximaal 4 kinderen jonger dan twee jaar.

De daadwerkelijke capaciteit van een gastouder is echter afhankelijk van verschillende factoren, zoals de kwaliteiten van de gastouder en de beschikbare speel- en slaapruimte.

Hoewel een gastouder vrij is om kinderen op te vangen via andere gastouderbureaus, verwachten wij dat de afspraken met MiKado over het maximum aantal op te vangen kinderen strikt worden nagekomen. De gastouder moet MiKado volledig informeren over alle opvangkinderen (dagen en leeftijden), inclusief eventuele eigen (pleeg)kinderen. Ook incidentele vriendjes/vriendinnetjes die met een eigen kind komen spelen, worden meegeteld bij het maximaal aantal kinderen dat tegelijkertijd aanwezig mag zijn.

5.2 Achterwacht

Elke gastouder heeft een achterwacht, een persoon die kan bijspringen in noodsituaties en binnen 15 minuten ter plaatse kan zijn. Deze achterwacht is bij MiKado bekend en staat paraat om te helpen indien nodig.

5.3 De opvangruimte

MiKado hanteert als richtlijn een minimum van 5 vierkante meter per kind voor de binnenspeelruimte, inclusief meubilair. Bij het maximale aantal van 6 kinderen moet er dus minstens 30 vierkante meter ruimte beschikbaar zijn. MiKado vereist echter ook voldoende vrije loop- en speelruimte.

Voor de inrichting is het van belang dat er een tafel aanwezig is waar kinderen gezamenlijk kunnen eten en knutselen, en waar ze comfortabel kunnen zitten. Daarnaast moet er ruimte zijn voor een box voor baby's.

Er is voldoende speelgoed aanwezig dat geschikt is voor de leeftijd van de kinderen. Dit speelgoed moet gevarieerd zijn en voldoende stimulans bieden op verschillende ontwikkelingsgebieden, zoals motorisch, cognitief en sociaal-emotioneel. Als de gastouder zelf niet over dit speelgoed beschikt, is hij of zij bereid om speelgoed aan te schaffen of te lenen van bijvoorbeeld een speel-o-theek. Het speelgoed moet van goede kwaliteit zijn, schoon en compleet, en op een uitnodigende en overzichtelijke manier worden aangeboden.

De opvangwoning heeft bij voorkeur een tuin waar kinderen veilig kunnen spelen. Er zijn speelmaterialen aanwezig zijn, zoals een fietsje, een zandbak en een bal. Als de gastouder dit niet kan bieden, dient er in de naaste omgeving voldoende gelegenheid te zijn om

veilig buiten te spelen zal de gastouder hier regelmatig en bij voorkeur dagelijks naartoe gaan.

Jonge kinderen hebben voldoende rust nodig, en hierover worden afspraken gemaakt in overleg met de ouders. De gastouder moet beschikken over voldoende (aparte) slaapruimte voor de kinderen, die goed geventileerd wordt en waar geen huisdieren worden toegelaten. Bij de komst van elk nieuw kind worden de slaapmogelijkheden opnieuw bekeken.

5.4 Veiligheid, Gezondheid & Hygiëne

Samen met de gastouder voert MiKado jaarlijks de Risico-Inventarisatie & Evaluatie uit. Hierin worden veiligheidsrisico's, zoals het risico op verbranding of vergiftiging, en gezondheidsrisico's, zoals ziektekiemen, het binnen- en buitenklimaat en medische handelingen, beschreven. De RI&E omvat ook een plan van aanpak waarin staat hoe risico's worden vermeden of opgelost en welke gedragsafspraken er met de kinderen zijn gemaakt. De gastouder handelt volgens de afspraken uit het plan van aanpak. De RI&E is beschikbaar op de opvanglocatie. Na de jaarlijkse inspectie ontvangen ouders het verslag per e-mail.

Alle gastouders zijn in het bezit van een geldig EHBO-diploma.

Meer informatie hierover is te vinden in ons algemeen beleid Veiligheid & Gezondheid.

5.5 Jaarlijkse evaluatie

Als gastouderbureau hebben wij de (wettelijke verplichte) taak om de opvang met ouders jaarlijks te evalueren. Een eerste keer doen we dat graag in een persoonlijk gesprek bij ouders thuis waarbij ook de gastouder aanwezig is of indien gewenst telefonisch met enkel MiKado. Voorafgaand aan deze jaarlijkse evaluatie zal de gastouder een verslag opstellen over het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Onze benadering richt zich op de individuele ontwikkeling van elk kind, en we hanteren geen gemiddelde standaarden. Indien er zorgen zijn over de ontwikkeling van een kind, beschikt MiKado over een uitgebreide observatielijst om eventuele achterstanden in kaart te brengen.

5.6 Zorg over kinderen

Ieder kind ontwikkelt zich in zijn of haar eigen tempo met unieke uitdagingen op verschillende leeftijden. Vaak verdwijnen eventuele zorgen vanzelf na verloop van tijd. Toch kan het nuttig zijn voor gastouders of ouders om de expertise van MiKado in te schakelen voor observatie en advies over de ontwikkeling van hun kind. Met onze ervaring en kennis kunnen we ondersteuning bieden aan de (gast)ouders op basis van wat we waarnemen.

In sommige gevallen hebben kinderen aangeboren afwijkingen, achterstanden of beperkingen. Bij MiKado bekijken we elk kind individueel en bieden we maatwerkondersteuning in overleg met de ouders en de gastouder, indien gewenst.

5.7 Meldcode

Indien er een vermoeden bestaat van mishandeling en/of verwaarlozing van een kind, heeft een gastouder de plicht dit te melden aan het gastouderbureau. MiKado en de

gastouders volgen hierbij de Meldcode kinderopvang. Deze Meldcode wordt regelmatig behandeld in het scholingsaanbod van MiKado, minstens eens in de twee jaar. Bovendien wordt het onderwerp besproken tijdens het jaargesprek, de bezoeken aan de gastouder en tijdens intervisiebijeenkomsten.

De Meldcode van MiKado is toegankelijk voor zowel gastouders als ouders en is te vinden op hun persoonlijke pagina op PortaBase.

5.8 Begeleiding van gastouders bij het volgen van de ontwikkeling van kinderen

Binnen ons gastouderbureau vinden wij het belangrijk dat de ontwikkeling en het welbevinden van ieder kind zorgvuldig gevolgd wordt. Onze gastouders spelen hierin een centrale rol. Zij observeren de kinderen dagelijks in de opvangsituatie en letten daarbij op signalen rondom welbevinden, gedrag en de ontwikkeling in de verschillende ontwikkelingsgebieden.

Wanneer een gastouder merkt dat een kind niet lekker in zijn vel zit, afwijkend gedrag vertoont of dat de ontwikkeling stagneert, bespreekt zij dit in eerste instantie met de ouders en stelt tevens MiKado hiervan op de hoogte. MiKado komt vervolgens bij de gastouder langs om samen te kijken wat het kind nodig heeft en hoe de gastouder hierin ondersteund kan worden.

Om de observaties te structureren beschikken gastouders over observatieformulieren, die enkel gebruikt worden bij zorgen. Hiermee brengen zij concreet in kaart wat er speelt en welke ondersteuningsbehoefte er is. Voor kinderen onder de 2,5 jaar gebruiken wij geen standaard observatielijst met scores. Onze visie is dat jonge kinderen in deze levensfase vooral veel moeten spelen, ontdekken en ervaren. Zolang de ontwikkeling niet extreem afwijkt, vinden wij het nog niet wenselijk om hen langs een meetlat te leggen. Mochten gastouders toch behoefte hebben aan een observatielijst voor een kind jonger dan 2,5 jaar, dan stelt de pedagogisch coach een passend instrument op dat aansluit bij de situatie van het kind.

Afhankelijk van de bevindingen stellen MiKado, de gastouder en – waar mogelijk – de ouders gezamenlijk een plan op waarmee gewerkt wordt aan de verdere ontwikkeling van het kind. Indien nodig kan er geadviseerd worden om externe specialisten, zoals een fysiotherapeut, logopedist of huisarts, te betrekken. Ouders worden altijd meegenomen in dit proces. MiKado is laagdrempelig bereikbaar voor zowel gastouders als ouders en kan desgewenst aanwezig zijn bij gesprekken tussen hen.

Daarnaast vullen alle gastouders jaarlijks een evaluatieformulier in waarin zij het welzijn en de ontwikkeling van ieder kind over het afgelopen jaar beschrijven. Opvallende bijzonderheden worden uiteraard al eerder gesignaleerd en besproken, zodat tijdig passende ondersteuning geboden kan worden.

Ter bevordering van deskundigheid en onderlinge uitwisseling organiseert MiKado regelmatig intervisieavonden. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen gastouders

praktijkervaringen en casussen met collega's delen en gezamenlijk reflecteren op de begeleiding van kinderen.

5.9 Pedagogisch coach, coachplan & bijscholing gastouders

Bij MiKado staat hoogwaardige en persoonlijke begeleiding van gastouders centraal. We coachen en ondersteunen onze gastouders op pedagogisch gebied, volledig in lijn met ons pedagogisch beleid. Pedagogische coaching zien wij als een essentieel onderdeel van onze ondersteuning, omdat het de basis vormt voor het creëren van een veilige en stimulerende omgeving voor kinderen.

De coaching is gericht op het ontwikkelen en versterken van de competenties en vaardigheden van gastouders, zodat zij optimaal kunnen bijdragen aan de ontwikkeling en het welzijn van de kinderen die zij opvangen. Door middel van individuele begeleiding en groepsbijeenkomsten bieden we onze gastouders de kennis, inzichten en praktische handvatten die nodig zijn om hun pedagogisch handelen verder te verdiepen en te verbeteren.

Wij geloven sterk in de waarde van voortdurende professionele en persoonlijke ontwikkeling. Daarom organiseren wij jaarlijks verschillende bijeenkomsten, zoals intervisies en themabijeenkomsten rond actuele onderwerpen. Deze momenten bieden gastouders de gelegenheid om kennis en ervaringen uit te wisselen, elkaar te inspireren en samen te reflecteren op de pedagogische praktijk. Gastouders ervaren deze bijeenkomsten niet alleen als leerzaam, maar ook als motiverend en inspirerend.

Coaching door de pedagogisch beleidsmedewerker

Conform de wettelijke richtlijnen ontvangt iedere gastouder jaarlijks minimaal 3 uur pedagogische coaching van een pedagogisch beleidsmedewerker (PBM). De PBM beschikt over een pedagogische opleiding op hbo-niveau en begeleidt gastouders bij:

- het versterken van hun pedagogische vaardigheden;
- het toepassen van het pedagogisch beleid in de praktijk;
- het schrijven en uitvoeren van het pedagogisch werkplan.

Een deel van de coaching vindt plaats op de opvanglocatie en sluit altijd aan bij de dagelijkse praktijk van de gastouder. Naast deze coaching volgt iedere gastouder jaarlijks 7 uur permanente educatie, die naar eigen invulling kan worden vormgegeven en gericht is op verdere professionalisering.

De inhoud en werkwijze van de coaching zijn afgestemd op de vier pedagogische basisdoelen uit de Wet IKK en dragen bij aan een veilige en stimulerende opvangomgeving. Voor een uitgebreide uitwerking van de doelstellingen en werkwijze verwijzen wij naar het **Pedagogisch Coachplan van MiKado** (Online portaal MiKado).

6. Oudercontacten

Een kind naar een gastouder brengen is een grote stap. Het gevoel van veiligheid en vertrouwen is belangrijk om te weten dat het kind in goede handen is. Een open en effectieve communicatie tussen gastouder en ouder is daarbij van essentieel belang. Na het kennismakingsgesprek bepalen zowel de vraagouders als de gastouder of er een goede match is. Soms kan een extra bezoekje nuttig zijn om verdere duidelijkheid te verkrijgen. Gedurende de eerste twee maanden van de opvang moet dit gevoel van vertrouwen versterkt worden. MiKado houdt dit proces goed in de gaten en neemt na enkele weken contact op met ouders om te informeren naar hun ervaringen tot dusver. Voorafgaand aan dit telefonische contactmoment heeft MiKado een bezoek gebracht aan de gastouderopvang om het kind in de opvang te observeren en de ervaringen van gastouder te beluisteren. Op deze manier streven wij ernaar om alle nieuwe koppelingen een goede start te geven.

Ongeveer 9 maanden na de start van de opvang wordt een eerste evaluatiegesprek gehouden, waarbij wederzijdse ervaringen worden besproken. Deze jaarlijkse evaluatie zal plaatsvinden in een persoonlijke setting tussen gastouder en MiKado of telefonisch met alleen MiKado. Tijdens de jaarlijkse evaluatie met ouders wordt tevens de dienstverlening van MiKado geëvalueerd.

Tijdens het brengen en halen van het kindje is het belangrijk dat ouder en gastouder genoeg tijd nemen om overdrachtszaken te bespreken om zo goede informatie te ontvangen over het welzijn van het kind. Soms zijn er momenten dat de overdracht gehaast of niet volledig kan verlopen. Via het overdrachtsschriftje, whatsapp of telefonisch kan aanvullende informatie verzameld en gedeeld worden tussen ouder en gastouder. Het is vooral zaak dat ouders en gastouder duidelijk aangeven wat zij van elkaar verwachten met betrekking tot de communicatie over de opvang van het kind

6.1 Oudercommissie

Wij waarderen het zeer dat ouders actief betrokken zijn en met ons mee willen denken. Uiteindelijk gaat het erom dat je als ouder tevreden bent over de dienstverlening van MiKado. Daarom staat het hebben van een oudercommissie bij ons hoog in ons vaandel. De oudercommissie geeft ouders een stem in pedagogische kwesties en andere belangrijke zaken die hen aangaan, zoals voorgeschreven door de Wet Kinderopvang.

De oudercommissie staat altijd klaar om de belangen van ouders te behartigen en om onderwerpen aan te kaarten die zij belangrijk vinden. Ouders worden uitgenodigd om deel te nemen aan vergaderingen en ontvangen achteraf de notulen. Bovendien kunnen ouders contact opnemen met de oudercommissie als ze meer willen weten over de ervaringen van andere ouders met onze dienstverlening, misschien zelfs voordat ze besluiten om voor MiKado te kiezen.

Voor meer informatie over de OC verwijzen wij jullie graag naar het reglement van de Oudercommissie. Dit reglement is te vinden op ons ouderportaal en op onze website.

7. Pedagogisch Werkplan MiKado

MiKado heeft een pedagogisch werkplan voor haar gastouders. Hierin is te lezen wat de pedagogische visie is van MiKado. Gastouders worden gevraagd om hun opvang in lijn te brengen met dit plan, waarbij ze de vrijheid hebben om het plan naar eigen inzicht vorm te geven en te voorzien van hun eigen persoonlijke touch.

Iedere gastouder dient in 2025/2026 in het bezit te zijn van haar eigen Persoonlijke Pedagogische Werkplan. Dit Persoonlijke Pedagogische Werkplan fungeert als een praktische vertaling van het Pedagogisch Werkplan van MiKado naar de specifieke omstandigheden en behoeften van de gastouder en haar opvanglocatie.

In het Persoonlijke Pedagogische Werkplan van de gastouder wordt beschreven hoe zij de pedagogische principes en richtlijnen van MiKado in de praktijk brengt, en welke specifieke huisregels zij hanteert binnen haar opvang. Dit plan dient als een gedetailleerde handleiding voor de dagelijkse pedagogische activiteiten en interacties met de opgevangen kinderen.

Hoewel het Pedagogisch Werkplan van MiKado als referentiepunt dient, krijgen gastouders de ruimte om hun eigen stempel te drukken op hun Persoonlijke Pedagogische Werkplan. Dit stelt hen in staat om hun unieke persoonlijkheid, ervaring en expertise te integreren in hun pedagogische aanpak, wat bijdraagt aan een gevarieerd en stimulerend opvangmilieu voor de kinderen.

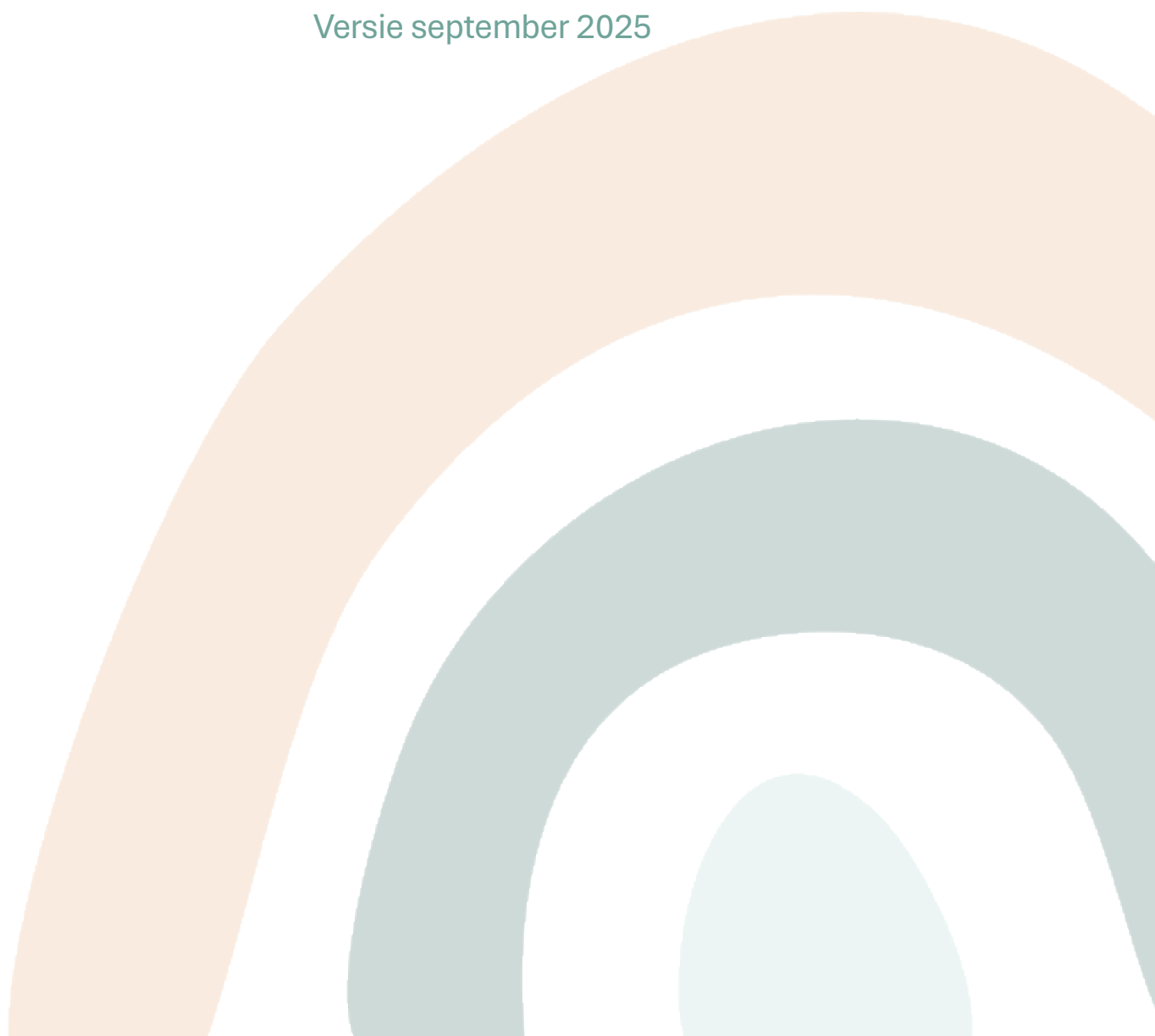
Het Pedagogisch Werkplan van MiKado is ter informatie opgenomen in bijlage 1.

Bijlage 1.

Pedagogisch werkplan

Gastouderbureau MiKado

Versie september 2025

1. INLEIDING Pedagogisch Werkplan MiKado

Het pedagogisch handelen zoals MiKado dat voor ogen ziet, speelt een belangrijke rol bij het bepalen van de geschiktheid om door MiKado als gastouder bemiddeld te worden. Tijdens tussentijdse bezoeken, evaluatie- en jaargesprekken wordt het pedagogisch handelen besproken als een van de belangrijkste onderwerpen.

Elke gastouder heeft een eigen stijl van opvoeden en legt accenten die kunnen verschillen met die van andere gastouders. Dit geeft kleur aan de opvang, maar wij verwachten wel dat alle gastouders die bij ons staan ingeschreven:

- Het hart op de goede plek hebben als het om het welzijn van kinderen en hun ouders gaat.
- Bereid zijn om kinderen de beste begeleiding in hun ontwikkeling te bieden.
- Openstaan voor kritische reflectie op hun eigen pedagogische aanpak.

Dit pedagogisch werkplan is een aanvulling op het pedagogisch beleid waarin onze visie op opvoeding is beschreven. In dit werkplan gaat MiKado in op de verschillende aspecten van de opvoeding die voor de ontwikkeling van een kind zo belangrijk zijn: veiligheid, spel en ontdekken. Goed en zorgvuldig communiceren met ouders is van essentieel belang voor een goede opvangsituatie, en daaraan wordt in dit werkplan in het laatste hoofdstuk aandacht besteed.

Het werkplan biedt concrete momenten en tips om de ontwikkeling van opvangkinderen te stimuleren. Hoewel veel situaties wellicht al bekend zijn voor gastouders, denkt MiKado graag mee in situaties waarop een andere aanpak nodig is.

Het doel van dit werkplan is om gastouders bewust te maken van hun eigen aanpak en opvoedingsstijl, wat de basis zal vormen voor hun Persoonlijke Pedagogisch Werkplan. We hopen dat dit plan gastouders inspireert en hen helpt om het beste van zichzelf aan de kinderen mee te geven.

Claudia Winnemuller en Samantha van Aert
Prinsenbeek, september 2025.

2. HET GASTGEZIN: EEN VEILIGE PLEK OM TE VERTOEVEN

2.1 Inleiding

Het gevoel van bescherming en veiligheid is van essentieel belang voor iedereen, vooral voor kinderen. In het gastgezin moeten kinderen zich zowel fysiek als sociaal-emotioneel veilig voelen.

Fysieke veiligheid omvat elementaire behoeften zoals een dak boven het hoofd, voeding, hygiëne, toegang tot medicijnen en medische zorg. Ons beleid betreffende veiligheid¹ en gezondheid behandelt deze aspecten uitgebreid.

Daarnaast is sociaal-emotionele veiligheid cruciaal voor de gezonde ontwikkeling van kinderen. Dit omvat het bieden van warmte, aanraking, koestering en het opbouwen van verbindingen. Het gaat erom dat kinderen zich beschermd voelen bij hun opvoeder en geen gevaar verwachten. In dit hoofdstuk van ons pedagogisch werkplan staat beschreven hoe gastouders sociaal-emotionele veiligheid kunnen bieden aan de kinderen die zij opvangen.

Een belangrijk voordeel van gastouderopvang ten opzichte van een kinderdagverblijf is dat kinderen altijd te maken hebben met één vast gezicht². Dit bevordert het opbouwen van een goede hechting met de gastouder. Door positieve aandacht te geven, bescherming te bieden en troost te bieden wanneer nodig, ontwikkelt het kind vertrouwen in de volwassene en ontstaat er een veilige hechting. Dit vertrouwen vormt een stevige basis voor het verkennen van de wereld om hen heen.

2.2 Pedagogische houding van de gastouder

Een belangrijke eigenschap van een gastouder is dat ze sensitief is: het vermogen om de signalen van een kind op te vangen en er geduldig en aandachtig op te reageren. In plaats van een terechtwijzing, geeft een goede gastouder eerder complimenten. Ze focust op wat goed gaat en heeft een positieve instelling.

Kinderen hebben voornamelijk behoefte aan positieve aandacht, maar ze vragen ook om grenzen en duidelijkheid over wie de leiding heeft. Als volwassene draag je de verantwoordelijkheid en heb je dus ook de leiding. Deze helderheid geeft het kind een gevoel van bescherming en veiligheid.

Het is van belang voor een gastouder om zich telkens te realiseren dat kinderen alles nog moeten leren en gewenst gedrag moeten oefenen. Opvoeders begeleiden dit leerproces en dat vergt energie en aandacht, zowel voor het kind als voor de eigen handelingen en voorbeeldfunctie. Opvoeden betekent vaak dat persoonlijke behoeften op de tweede plaats komen, en iedereen heeft dagen waarop dit minder gemakkelijk gaat. Door met anderen te praten over opvoeding en door te accepteren dat niemand perfect is als opvoeder, kan men zich bewuster worden van de rol als opvoeder. MiKado biedt

¹ Waar het gaat over fysieke veiligheid en hygiëne brengt gastouderbureau MiKado jaarlijks een bezoek aan de gastouder waarin beide aspecten uitgebreid worden besproken en gecontroleerd wordt of het huis en de werkwijze van de gastouder aan de gestelde normen voldoet. De GGD controleert of de werkwijze van het gastouderbureau adequaat is.

² Dit is ook de reden dat MiKado alleen bij uitzondering vervangende opvang wil verzorgen wanneer de eigen gastouder korte tijd geen opvang kan bieden. Een vertrouwd familielid of bekende heeft in pedagogisch opzicht de voorkeur boven een "vreemde" vervangende gastouder.

gastouderbijeenkomsten en intervisie aan als gelegenheid om hieraan te werken en te groeien.

2.2.1 *Baby's in de opvang*

De opvang van de allerjongsten bestaat voor een belangrijk deel uit een goede verzorging, zoals slapen, voeding en een schone luier, en het bieden van geborgenheid, zoals knuffelen op de schoot van de gastouder, oogcontact en zachte aanrakingen. Het sociale contact met de gastouder is cruciaal voor alle kinderen, maar vooral voor baby's, die zeer gevoelig zijn voor zintuiglijke prikkels. Een rustige, vrolijke sfeer met vriendelijke geluiden en kalme aanrakingen draagt bij aan het welzijn van de kleinsten. Onder het kopje sensitieve responsiviteit lees je hierover meer.

Vanaf 6 maanden is er meer oog voor anderen in de omgeving, bijvoorbeeld voor andere kinderen. Kinderen van deze leeftijd spelen nog niet echt met elkaar, maar zijn wel al vertrouwd met elkaars aanwezigheid.

2.2.2 *Peuters*

Vanaf het tweede levensjaar kunnen kinderen al een vriendje of vriendinnetje hebben met wie ze spelen, al is dat nog meer náást elkaar dan mét elkaar. Gedurende deze periode leren kinderen steeds beter hoe ze met anderen moeten omgaan, samen spelen, delen en conflicten oplossen. Door hun eigen fysieke ontwikkeling en activiteiten dragen kinderen actief bij aan de sfeer in de groep. Onderzoek toont aan dat de aanwezigheid van bekende leeftijdsgenootjes niet alleen het gevoel van veiligheid bevordert, maar ook de sociale interactie en samenwerking tussen kinderen verbetert.³

Als een kind ongewenst gedrag vertoont, is het vaak effectief om rustig en duidelijk uit te leggen wat je van hem of haar verwacht, waarbij de nadruk ligt op het benoemen van gewenst gedrag in plaats van te focussen op wat je niet wilt zien. Kinderen hebben herhaling nodig om te begrijpen wat er van hen wordt verwacht.

Soms vertonen kinderen ongewenst gedrag omdat ze behoefte hebben aan aandacht. In dat geval is het belangrijk om kort het negatieve gedrag te benoemen en vervolgens echte aandacht aan het kind te geven, zoals samen spelen, luisteren naar wat het te vertellen heeft, of een complimentje geven.

Negatief gedrag kan ook voortkomen uit het testen van de relatie met anderen. Bekend is uiteraard de tweejarige die overal nee op zegt. In dergelijke situaties is het belangrijk om niet te diep op de inhoud van het gedrag in te gaan, maar kort en duidelijk te zijn over wat wel en niet acceptabel is, en vervolgens het negatieve gedrag te negeren. Geef het kind per situatie twee keuzes en houd dit positief en consequent vast, waarbij je zelf het goede voorbeeld geeft.

Als een kind te emotioneel is en daardoor niet benaderbaar, kan een korte time-out helpen. Haal het kind uit de spelsituatie, neem het bij je en geef bijvoorbeeld een eenvoudige taak om af te leiden en te kalmeren.

³ Walraven-Riksen verwijst naar onderzoek in Italiaanse kindercentra in haar artikel "Tijd voor kwaliteit in de kinderopvang"

2.2.3 *Muziek & media gebruik*

Kinderen hebben niet alleen begeleiding nodig bij hun gedrag, maar ook een gezellige en stimulerende speelomgeving waarin ze zich vrij kunnen bewegen en hun fantasie de vrije loop kunnen laten. Als gastouder is het belangrijk om de omgeving zo in te richten dat er ruimte is voor stilte, omdat dit kinderen helpt om tot rust te komen en zich te concentreren op positief spel. Vooral voor kinderen die gevoelig zijn voor prikkels is dit extra van belang. Vermijd het continu afspelen van de radio of muziek; stilte biedt meer mogelijkheden voor de verbeelding van kinderen.

Wanneer je ervoor kiest om muziek af te spelen, zorg er dan voor dat het geschikte kindermuziek is die aansluit bij hun ontwikkelingsniveau en waar ze van kunnen genieten. Traditionele kinderliedjes zijn vaak het meest geschikt en kinderen vinden het vaak leuk om samen te zingen. Als gastouder is het belangrijk om eventuele schroom om samen met de kinderen te zingen te overwinnen.

Het bekijken van televisie en het gebruik van tablets moet bewust en met mate gebeuren. Af en toe een kort programma of een kwartiertje op de iPad kan dienen als afleiding of ontspanning, maar het is belangrijk om te voorkomen dat kinderen te veel passieve schermtijd hebben. Na het kijken van een programma is het ideaal om de kinderen weer aan te moedigen om actief te spelen en hun verbeelding te gebruiken.

2.2.4 *Ontwikkelingsstimulering*

Kinderen hebben stimulans nodig van de gastouder om nieuwe dingen te leren; dingen die misschien spannend of een beetje eng zijn, maar die je met de hulp van de gastouder wel kunt of durft. Als gastouder is het jouw taak om actief te zoeken naar nieuwe mogelijkheden en uitdagingen voor de kinderen. Mikado voorziet gastouders regelmatig van inspiratie vanuit DoenKids, met diverse activiteiten die verschillende ontwikkelingsgebieden stimuleren. Ook collega-gastouders kunnen waardevolle tips delen over leuke activiteiten met kinderen. Verken samen met de kinderen de buurt, bekijk de omgeving door hun ogen, of vraag de ouders wat hun kind graag doet.

Een actieve benadering als gastouder houdt in dat je constant afweegt of een kind hulp nodig heeft of dat het zelfstandig verder kan, zij het met een klein duwtje in de rug. Bijvoorbeeld, kunnen ze zelf hun jas aantrekken, hun handen wassen, een puzzel maken, of hun speelgoed delen met anderen?

Om een goed inzicht te krijgen in de behoeften van je gastkinderen, is het belangrijk om ze goed te leren kennen. Neem regelmatig de tijd om gewoon te observeren wat ze doen: hoe ze met andere kinderen omgaan, hoe ze alleen spelen, en wanneer ze in conflictsituaties terechtkomen. Ouders vinden het vaak leuk als je hierover een stukje schrijft in het overdrachtsschriftje of dit tijdens de overdracht bespreekt.

2.3 **Dagritme**

Voor kinderen draagt de voorspelbaarheid van de dagelijkse routine bij aan hun gevoel van veiligheid. Het voorbereiden van kinderen op wat er komen gaat biedt hen houvast, terwijl een vaste dagindeling ook prettig is.

Iedere dag komen de volgende soort activiteiten terug:

- Dagelijks terugkerende activiteiten;
- Vrij spel;
- Speciale activiteiten afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de kinderen in de groep;
- Buitenspelen
- Vervoer en uitstapjes

2.3.1 *Dagelijkse activiteiten*

Dagelijkse activiteiten omvatten bijvoorbeeld het eten van fruit, maaltijden, slapen, naar het potje gaan of naar het toilet gaan. Niet alleen de vaste volgorde, maar ook de terugkerende rituelen zijn belangrijk voor kinderen. Bijvoorbeeld, tijdens het eten van fruit kunnen er vaste rituelen zijn, zoals het wassen van de handjes, het zingen van een liedje of het lezen van een verhaaltje, het zelf kiezen van fruit en het gezellig kletsen met elkaar.

Wat betreft het slapengaan, hebben alle kinderen hun eigen behoeften en vaste gewoonten. Als gastouder probeer je zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de individuele behoeften van de kinderen. Het is belangrijk om af te stemmen met de ouders over deze gewoonten.

2.3.2 *Vrije spel*

In het vrije spel creëer je als gastouder de juiste omstandigheden: je zorgt ervoor dat er speelgoed beschikbaar is voor de kinderen en dat zij zelf hun keuzes kunnen maken. De manier waarop materialen aan kinderen worden gepresenteerd, beïnvloedt in hoeverre kinderen goed kunnen spelen. Het is belangrijk dat kinderen een goed overzicht hebben van het beschikbare materiaal en dat ze er gemakkelijk bij kunnen. Gebruik bijvoorbeeld bakken of open kasten om materialen te sorteren. Zorg ervoor dat kinderen niet worden overweldigd door te veel speelgoed; maak een selectie waarin je kunt variëren. Het speelmateriaal moet geschikt zijn voor de leeftijd en passen bij de ontwikkelingsfase van het kind. Bij de speel-o-theek en soms ook bij de bibliotheek zijn materialen beschikbaar voor verschillende leeftijden.

2.3.3 *Activiteiten afgestemd op ontwikkeling*

Als gastouder organiseer je ook activiteiten die gericht zijn op het stimuleren van de ontwikkeling, of activiteiten die bedoeld zijn om samen te doen met de andere kinderen en de gastouder. Voorbeelden hiervan zijn kiekeboe spelen, woordjes oefenen, voorlezen, liedjes zingen, bouwen, knutselen en gezelschapsspelletjes.

Het aanbieden van spelmaterialen of activiteiten wordt afgewisseld met momenten waarop er niets van de kinderen verwacht wordt, dat kinderen niets nieuws hoeven te leren. Op deze momenten krijgen kinderen de ruimte om zelf nieuwe vaardigheden uit te proberen.

2.3.4 *Buiten spelen*

Als gastouder zorg je ervoor dat kinderen dagelijks buiten spelen, bij voorkeur meerdere keren per dag. Tijdens het buitenspelen oefenen kinderen hun grove motoriek door te

rennen, klimmen, fietsen, springen en meer. Dit draagt niet alleen bij aan hun fysieke ontwikkeling, maar ook aan hun cognitieve ruimtelijk inzicht.

Bovendien krijgen kinderen de kans om de wereld om hen heen te verkennen door buiten te spelen. Tijdens het buiten zijn worden hun zintuigen geprikkeld en samen met de gastouder kunnen ze bloemen, planten en dieren bekijken. Buiten kunnen kinderen ook experimenteren met water, zand en ander natuurlijk materiaal, waardoor ze processen zoals groei, bloei en verval kunnen ontdekken. Door regelmatig buiten te spelen en te zorgen voor planten en dieren leren kinderen respect te hebben voor de natuur.

2.3.5 *Vervoer en uitstapjes*

De meeste gastouders beschikken over een grote kinderwagen, een bakfiets of een bolderkar, waarmee ze de kinderen veilig kunnen vervoeren. Hierdoor kunnen ze bijvoorbeeld een bezoek brengen aan een speeltuin, park, kinderboerderij of bos. Afspraken over het vervoer van kinderen worden voorafgaand aan de opvang vastgelegd middels een afsprakenformulier dat door zowel ouders als gastouder wordt ondertekend.

Als gastouder kun je ouders vragen om bij regenachtig weer kleding mee te geven die vies mag worden. Daarnaast kun je als gastouder zorgen voor regenlaarsjes en regenspaken.

2.4 **Welbevinden van kinderen**

Ieder mens, dus ook ieder kind heeft zijn ups en zijn downs. Zeker als daar regelmatig een groeisprong in voorkomt. Dit kan leiden tot gedrag dat niet altijd positief wordt gewaardeerd. Gelukkig verbetert dit in de meeste gevallen vanzelf na verloop van tijd.

Het is van groot belang om de aanpak van een kind zoveel mogelijk af te stemmen met de vraagouders, vooral als het gaat om gedrag dat gestimuleerd of juist ontmoedigd moet worden.

Als gastouder heb je de mogelijkheid om ouders op pedagogische wijze advies te geven. Wanneer er tijdens de opvangperiode zorgen ontstaan over een kind, kan het voor jou als gastouder (en soms ook voor de vraagouders) prettig zijn om hierover te overleggen met het gastouderbureau. Wij nodigen je dan ook van harte uit om contact met ons op te nemen wanneer je behoefte hebt aan ondersteuning of wanneer dit in het belang is van het kind.

Mikado hanteert het protocol Kindermishandeling, dat alle gastouders hebben ontvangen en waar regelmatig aandacht aan wordt besteed tijdens speciale bijeenkomsten. Als gastouder ben je verplicht om vermoedens van kindermishandeling direct te melden bij Mikado, waarna samen wordt gekeken welke actie ondernomen moet worden. Volgens het protocol dient er binnen twee weken helderheid te zijn over de situatie en het vervolg.

Het welzijn en de veiligheid van de kinderen tijdens de opvang staan voorop, evenals hun ontwikkeling. Daarnaast is een soepele en open communicatie tussen ouders en gastouder belangrijk. De gastouder beschrijft jaarlijks haar ervaringen met het kind, wat deel uitmaakt van het evaluatiegesprek dat jaarlijks met ouders wordt gehouden. In hoofdstuk 4 wordt hier verder op ingegaan.

3. HET GASTGEZIN: EEN PLEK OM TE SPELEN EN TE ONTDEKKEN

3.1 Inleiding

Kinderen hebben van nature de drang om spelenderwijs de wereld om hen heen te verkennen. Door middel van spel, zowel individueel als samen, ontwikkelen kinderen zich op lichamelijk, motorisch, sociaal-emotioneel, creatief, cognitief en moreel vlak. Gastouders van Mikado benaderen kinderen positief en hechten waarde aan genegenheid voor ieder kind. Aanmoediging staat centraal in de begeleiding van de kinderen. Gastouders moedigen kinderen aan om zelf keuzes te maken en conflicten zoveel mogelijk zelf op te lossen, waarbij de gastouder een begeleidende rol heeft. Bij het aanbieden van activiteiten is het vooral belangrijk dat kinderen actief bezig zijn en de wereld om hen heen ontdekken. Het stimuleren van een 'brede' ontwikkeling en het begeleiden van interacties tussen kinderen onderling zijn essentieel voor een goede ontwikkeling. Als gastouder kun je kinderen helpen om van bewust onbekwaam naar bewust bekwaam te groeien.

In dit hoofdstuk behandelen we de bijdrage die jij als gastouder kunt leveren aan de ontwikkeling van de kinderen. In bijlage B vind je informatie over geschikt speelgoed, passend bij de leeftijd en ontwikkeling van de gastkinderen.

3.2 Lichamelijke & motorische ontwikkeling

3.2.1 *Het bevorderen van het lichaamsbesef*

Een stevig zelfvertrouwen begint bij het vertrouwd zijn met ons eigen lichaam en geloven in wat het allemaal kan. De zintuiglijke capaciteiten van baby's zijn verbazingwekkend goed ontwikkeld bij of kort na de geboorte, waardoor ze de wereld kunnen verkennen en begrijpen. Het is essentieel om baby's voldoende stimuli te bieden om hun ontdekkingsreis te ondersteunen: denk aan kleuren, geluiden, diverse materialen en texturen, zowel harde als zachte objecten en beweegbare speeltjes.

Geef baby's tijdens verzorgingsmomenten zoals verschonen en voeden positieve aandacht. Tijdens het voeden is het belangrijk om een rustige en aandachtige benadering te hanteren: maak oogcontact, raak het kind aan en zorg voor een kalme omgeving. Als gastouder is het belangrijk om je bewust te zijn van deze behoeften en om voldoende tijd en rust te nemen voor de voeding.

Verschonen biedt ook een uitgelezen kans om op een speelse manier met de baby om te gaan. Communicatie tijdens verzorgingsmomenten heeft aanzienlijke waarde. Voor dreumesen zijn fysieke activiteiten zoals spelletjes, stoeien, dansen en rollen over de grond niet alleen leuk, maar bevorderen ze ook de motorische en zintuiglijke ontwikkeling.

Voor peuters is het bereiken van zindelijkheid een belangrijke mijlpaal. Vaak geven kinderen zelf aan wanneer ze er klaar voor zijn om naar het toilet te gaan, soms gestimuleerd door het zien van andere kinderen die dit doen. Als gastouder is het van belang om dit proces te ondersteunen en te vieren. Het succes van een kind in deze fase is een grote gebeurtenis, en als gastouder deel je in die vreugde. Als het nog niet lukt, is het belangrijk om ontspannen te blijven. Indien gewenst kunnen ouders en gastouders samenwerken om doelgerichter te werk te gaan, door middel van goed overleg en

afstemming. Samenwerken stelt ouders en gastouders in staat om betere strategieën te bedenken en toe te passen die passen bij wat het kind nodig heeft.

Lichaamstaal en fysiek contact zijn belangrijke vormen van communicatie en expressie. Een eenvoudige aanraking of knuffel geeft niet alleen genegenheid tussen gastouder en kind weer, maar kan ook dienen als beloning of compliment. In het spel leren kinderen dat communicatie niet alleen verbaal is, maar ook via gezichtsuitdrukkingen en houding kan plaatsvinden. Oogcontact stimuleren tijdens spelbegeleiding en conflicten is van belang. Benoem emoties zodat kinderen ze leren herkennen.

Gezichtsuitdrukkingen en stemgebruik zijn ook belangrijk bij communicatie met baby's, die leren door te imiteren. Activiteiten zoals stoeien, knuffelen, spelen met water en zand, en lichaamsgerichte spelletjes als schoot-, gezichts- en bewegingsspelletjes dragen bij aan een positief lichaamsbesef.

3.2.2 Gezonde kinderopvang

Een gezonde levensstijl draagt bij aan een goede en gezonde ontwikkeling van opgroeiende kinderen. Door van jongs af aan gezond te leven en bewust met gezondheid om te gaan, nemen kinderen dit mee naar hun volwassen leven. Vaak wordt hierbij alleen gedacht aan gezonde voeding en beweging, maar ook voldoende slaap, veilig gedrag en bescherming tegen de zon spelen hierbij een rol. Mikado heeft een coach gezonde kinderopvang en biedt regelmatig de training "Een Gezonde Start" aan voor gastouders, waar al deze aspecten uitgebreid aan bod komen.

3.2.3 Voeding

Mikado adviseert gastouders om een gezond en gevarieerd voedingsbeleid te hanteren. We raden het af om kinderen Diksap of Roosvicee te geven, omdat dit kan leiden tot een te sterke voorkeur voor zoete dranken. Onze voorkeur gaat uit naar water en thee, geserveerd in een beker aan tafel. Kinderen aanmoedigen om zelf water in te schenken vanuit een kannetje bevordert hun motorische vaardigheden en maakt het drinken uit hun beker extra leuk.

In het eerste levensjaar bestaat de voeding voornamelijk uit melk, en staat het in het teken van het wennen aan vaste voeding. Net als voor volwassenen geldt voor alle kinderen het belang van een gezond en gevarieerd voedingspatroon volgens de Schijf van Vijf. Jonge kinderen (1-3 jaar) hebben extra's zoals snoep, koek, snacks en frisdrank niet nodig om aan voldoende energie en voedingsstoffen te komen. Fruit en groenten vormen de beste keuze als tussendoortje. Andere opties zijn bijvoorbeeld volkoren soepstengels of crackers.

3.2.4 Het bevorderen van de motoriek

Bewegen is belangrijk voor de ontwikkeling van jonge kinderen. Het draagt bij aan hun motorische, persoonlijke, sociale en emotionele vaardigheden, en heeft ook een positief effect op de ontwikkeling van botten en spieren, de hersenen en het voorkomen van overgewicht.

We moedigen gastouders aan om beweging te integreren in de dagelijkse routine van de opvang. Kinderen dienen regelmatig de gelegenheid te krijgen om vrij te bewegen en te ontdekken, zowel binnen als buiten.

Bewegen is een belangrijke voorwaarde om verder te kunnen groeien. Het goed kunnen tillen van het hoofd, rollen en kruipen zijn niet alleen belangrijke stappen richting lopen, maar hebben ook invloed op bijvoorbeeld de taalontwikkeling van kinderen.

Bij baby's is het belangrijk dat zij dagelijks tijd op hun buik doorbrengen en dat de tijd in een wipstoeltje of Maxi-Cosi beperkt blijft (richtlijn: 20 minuten). Een box of een speelkleed bevorderen de ontwikkeling meer.

Voor de mondmotoriek is het leren drinken uit een beker (zonder tuit) van belang; dit vraagt meer spiergebruik dan drinken uit een fles, wat de ontwikkeling van de kaken stimuleert en daarmee de taal- en spraakontwikkeling. Laat een kind daarom niet te lang drinken uit een fles; vanaf één jaar is drinken uit een beker aan te leren. Om dit praktisch ook hanteerbaar te houden, kun je het kind laten drinken op bepaalde momenten, en aan tafel. Het gebruik van een speen wordt eveneens afgeraden vanwege de invloed op de kaak- en taalontwikkeling. Indien een kind gewend is aan een speentje, beperk dit dan zoveel mogelijk tot slaapmomenten.

Een veilige omgeving is belangrijk voor kinderen om vrij te kunnen bewegen en nieuwe ervaringen op te doen. Gastouders worden aangemoedigd om speelmateriaal en activiteiten aan te bieden die zowel de grove als fijne motoriek stimuleren, zoals klimmen, klauteren, fietsen, puzzelen en knutselen. Kinderen moeten erop kunnen vertrouwen dat ze veilig kunnen spelen en de kans krijgen om hun eigen grenzen te verkennen.

Tegelijkertijd leer je van een valpartij dat je weer kunt opstaan en doorgaan. Dat er een pleister en een troostend woord is. Voor angstige kinderen is het belangrijk om telkens een klein stapje te zetten, wat hen helpt hun eigen grenzen en angsten te overwinnen en bijdraagt aan hun zelfvertrouwen.

Voor jonge kinderen is met name de grove motoriek van belang: klim- en klautermogelijkheden, lopen, rennen, fietsen en steppen. Omdat binnenshuis meestal te weinig ruimte is, is het aan te raden om dagelijks naar buiten te gaan.

Het is van belang dat kinderen ook momenten van rust en ontspanning hebben, waarbij ze kunnen lezen, puzzelen of simpelweg op schoot kunnen zitten. Deze afwisseling tussen beweging en rust draagt bij aan een gebalanceerde ontwikkeling.

Bewegen stelt kinderen in staat om hun energie kwijt te kunnen en emotioneel in balans te blijven.

Naarmate kinderen ouder worden, wordt het oefenen van de fijne motoriek steeds belangrijker. Dit begint al op jonge leeftijd met het gericht grijpen van voorwerpen en evolueert naar activiteiten als puzzelen, rijgen, kleuren en verven. Bij de speel-o-theek kunnen gastouders spelmaterialen lenen voor kinderen van 0 tot 6 jaar, waaronder fietsjes, glijbaantjes en babygyms.

3.3 Sociaal-emotionele ontwikkeling

3.3.1 De basis

Wanneer een kind in contact komt met andere kinderen en volwassenen, wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling beïnvloed, zowel positief als negatief. Voor een gezonde emotionele ontwikkeling is het belangrijk dat een kind positieve ervaringen opdoet. Indien dit niet het geval is en een kind op jonge leeftijd veel negatieve ervaringen heeft in de omgang met volwassenen en andere kinderen, kan dit leiden tot de ontwikkeling van agressief gedrag en sociale teruggetrokkenheid. Een positieve sfeer, waarbij de gastouder aandacht heeft voor de interactie tussen kinderen, is daarom erg belangrijk.

Omdat er vaak meerdere kinderen tegelijkertijd bij een gastouder aanwezig zijn, worden gastouders aangemoedigd om activiteiten te organiseren waarbij kinderen samen kunnen eten, spelen, opruimen en feestvieren.

Door te stimuleren dat kinderen elkaar (en eventueel ook de gastouder) helpen waar mogelijk, leren ze verantwoordelijkheid te dragen voor de gezamenlijke activiteiten, maar altijd op een niveau dat past bij hun ontwikkelingsfase.

Door kinderen te betrekken bij activiteiten en hen aan te moedigen om samen te werken, creëren gastouders een omgeving waarin kinderen positieve sociale vaardigheden ontwikkelen en leren om respectvol met anderen om te gaan.

3.3.2 Rituelen en huisregels

Bij Mikado streven we ernaar om gedurende de dag gezamenlijke activiteiten te organiseren waar alle kinderen in principe aan deelnemen. Een van de belangrijkste momenten hiervoor zijn de eetmomenten. Tijdens deze momenten worden vaste rituelen gevolgd, zoals een verschoon- of wc-ronde, handen wassen, het lezen van een boekje en het zingen van een liedje. Bovendien gelden er sociale regels tijdens de maaltijd, zoals het om de beurt pakken van fruit en het doorgeven van de schaal, het delen van een koekje, en het aan tafel blijven totdat iedereen klaar is. Elke gastouder hanteert haar eigen huisregels, die bijdragen aan een gestructureerde en respectvolle omgeving.

Tijdens het spelen worden ook dergelijke 'huisregels' gehanteerd, zoals het vermijden van gedrag dat anderen pijn kan doen, het beperken van gillen en schreeuwen, en het voorkomen van te hard rennen. Deze regels dragen bij aan een veilige en harmonieuze speelomgeving waarin kinderen elkaar respectvol behandelen en samen plezier kunnen hebben.

3.3.3 Uitdaging en aandacht

Kinderen hebben behoefte aan stimulerende activiteiten en diverse materialen om hun ontwikkeling te ondersteunen. We geloven dat kinderen leren zelf keuzes te maken wanneer ze de vrijheid krijgen om zelf te beslissen waar ze mee willen spelen, of ze willen deelnemen aan groepsactiviteiten, en zelfs wat ze willen eten. Dit bevordert niet alleen hun vermogen om zelf keuzes te maken, maar helpt hen ook om hun eigen grenzen te verleggen, veerkracht op te bouwen en vertrouwen te ontwikkelen door nieuwe uitdagingen aan te gaan.

Een van de sterke punten van gastouders is hun vermogen om individuele aandacht te geven aan elk kind. Omdat er minder kinderen tegelijkertijd zijn in vergelijking met een kinderdagverblijf, kunnen gastouders de ontwikkeling van elk kind nauwlettend volgen en hen aanmoedigen om nieuwe uitdagingen aan te gaan. We stimuleren kinderen, blijven vastberaden en begeleiden hen bij het nemen van kleine stapjes om hun zelfvertrouwen te vergroten.

Tegelijkertijd erkennen we het belang van aandacht geven aan de groep als geheel. Tijdens gezamenlijke activiteiten, zoals maaltijden, moedigen we interactie aan tussen de kinderen en praten we met hen over verschillende onderwerpen, zoals hun weekend of nieuwe ervaringen. Dit biedt kinderen de kans om te leren geduldig te zijn, op hun beurt te wachten en naar anderen te luisteren, wat allemaal belangrijke sociale vaardigheden zijn.

3.3.4 *Conflicten*

Tussen kinderen komen natuurlijk regelmatig conflicten voor. Het is belangrijk dat je kinderen leert om zelfstandig conflicten op te lossen en weerbaar te worden. Daar zitten natuurlijk wel grenzen aan:

- Wanneer het oplossen van het conflict ten koste gaat van een kind.
- Wanneer er lichamelijk geweld wordt gebruikt.
- Wanneer één kind consequent het onderspit delft.
- Wanneer de kinderen er samen niet uit kunnen komen.

Het begeleiden van het spel, het benoemen van wat er gebeurt en samen met de kinderen zoeken naar oplossingen draagt bij aan hun sociale competenties. Dat kinderen hierin leren is minstens zo belangrijk als dat het conflict op dat moment opgelost wordt. Vermijd het om al te snel als politieagent op te treden.

We adviseren om gedrag dat bedreigend is voor andere kinderen niet te accepteren. Bijvoorbeeld, het spelen van 'leeuwtje' kan heel leuk zijn als alle betrokken kinderen plezier hebben en het gedrag niet storend is voor anderen. Echter, als een kind zich door 'de leeuw' opgejaagd voelt, rem dan het spel af, bij voorkeur door middel van een lichamelijke aanraking om het kind uit het spel te halen en uit te leggen dat het andere kinderen bang maakt. Wees hierin duidelijk, leg uit waarom je het gedrag niet accepteert en bied het kind een alternatief aan. Ga indien nodig samen met de kinderen aan de slag. Dit kan hen helpen om over een emotionele hobbel heen te komen.

3.3.5 *Feest vieren*

Bij Mikado zien we het vieren van feesten als een belangrijk onderdeel van de rituelen binnen onze samenleving. Feesten geven uiting aan gebeurtenissen die we als gemeenschap en als individuen belangrijk vinden. Voor kinderen zijn feestelijke gebeurtenissen zoals verjaardagen en feestdagen hoogtepunten waar ze vaak lang naar uitkijken.

De verjaardag van een kind is een bijzondere gebeurtenis die we bij Mikado graag vieren. Hoewel de eerste verjaardag vaak meer voor de ouders en familieleden is, worden kinderen vanaf hun tweede verjaardag zich steeds bewuster van de feestelijkheid van

deze dag. Elke gastouder heeft haar eigen manier om van deze dag een speciale gebeurtenis te maken, die past bij de wensen van het kind en de ouders.

Een ander groot feest dat veel opwinding met zich meebrengt, is de komst van Sinterklaas. Hoewel het leuk kan zijn om als gastouder aandacht te besteden aan dit feest, adviseren we om de spanning binnen de perken te houden, vooral omdat het voor kinderen zeer spannende tijden zijn. We raden aan om niet te vroeg voor 5 december met activiteiten rondom dit feest te beginnen.

Naast verjaardagen en Sinterklaas kun je ook aandacht besteden aan andere feesten. Het is altijd een uitdaging om activiteiten te bedenken waarbij de kinderen zelf iets kunnen maken dat ook als cadeau aan een ouder kan worden gegeven. Maar het belangrijkste is naar onze overtuiging de eigen inbreng van het kind, hoe eenvoudig het resultaat ook is. We moedigen creativiteit en betrokkenheid van de kinderen bij het vieren van feesten aan, en streven ernaar om deze momenten speciaal en memorabel te maken.

3.3.6 *Afscheid/ kind naar school*

Bij Mikado begrijpen we dat de overgang naar de basisschool een belangrijke mijlpaal is voor kinderen en hun families. Wanneer een kindje de leeftijd bereikt om naar de basisschool te gaan en de opvangperiode bij ons ten einde komt, vinden we het belangrijk om dit afscheid op een speciale manier te markeren. Meestal gaat dat samen met het vieren van de verjaardag. Een leuk idee is om tijdens de opvang een plakboek aan te leggen en daar regelmatig "werkjes", een foto of een verhaaltje in op te nemen. Tijdens het afscheidsfeestje krijgt de vierjarige de map met tekeningen en andere creatieve dingen die het kind heeft gemaakt dan als een boekwerk mee naar huis.

3.3.7 *Traktaties*

Bij Mikado vinden we het belangrijk om bij feestelijke gelegenheden, zoals verjaardagen, gezonde traktaties te stimuleren. We willen kinderen gezonde brandstof bieden als energie in plaats van suikers en vetten, en tegelijkertijd het feestelijke aspect van trakteren behouden.

Het feit dat een kind iets mag trakteren dat er leuk uit ziet, is vaak al een groot feest op zich. Het hoeft vooral niet veel te zijn. Als gastouder kun je ouders vragen om bij een eventuele traktatie rekening te houden met dit uitgangspunt. Je kan hen mogelijkheden aanreiken of verwijzen naar websites waar leuke ideeën te vinden zijn, zoals gezondtrakteren.nl en traktatie-maken.nl.

Hieronder hebben we een aantal ingrediënten-tips op een rijtje gezet waar jij of de ouders iets fantasievol mee kunnen doen:

- Fruit: (een combinatie van bijv.) mandarijn, banaan, druiven, aardbei, meloen en/of appel;
- Rauwkost: komkommer, mini-tomaatjes, paprika;
- Rijstwafel;
- Rozijntjes;
- Een blokje kaas;
- In de zomer: ijsje zonder kleur- en smaakstoffen of een zelfgemaakt fruit-ijsje.

Een traktatie kan eventueel leuk ingepakt of versierd worden. Ook kun je of de ouders ervoor kiezen om een klein (kindvriendelijk, duurzaam en veilig) aardigheidje voor peuters toe te voegen, zoals een leuk potlood, bellenblaas of een stuk stoepkrijt.

3.3.8 *Maar ook...*

Naast het vieren van leuke gebeurtenissen komt het ook voor dat kinderen verdrietige gebeurtenissen meemaken, zoals het overlijden van een grootouder, de scheiding van ouders, ziekte van een familielid, een vriendje dat verhuist of een vriendinnetje dat naar de basisschool gaat. Het is belangrijk om door ouders geïnformeerd te worden over dergelijke gebeurtenissen, zodat je als gastouder op de hoogte bent van wat het kind bezighoudt en je hierop kunnen inspelen. Daarom is het belangrijk om aan ouders te laten weten dat je openstaat voor informatie over dergelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen. Omdat elke situatie, leeftijd en de manier waarop het kind ermee omgaat kunnen variëren, heeft elke situatie een bijpassende aanpak nodig.

3.4 De creatieve ontwikkeling

Als gastouder is het belangrijk om kinderen allerlei mogelijkheden aan te bieden om creatief bezig te zijn. Dit omvat activiteiten zoals knutselen, fantasiespel, muziek maken, voorlezen en verkleden. Hoewel sommige gastouders hier meer affiniteit mee hebben dan anderen, is het essentieel dat alle kinderen deze mogelijkheden krijgen om zich op creatief vlak goed te kunnen ontwikkelen.

Creatieve activiteiten stimuleren de fantasie, ontdekkingsdrang, het aanleren van verschillende technieken, begrippen, motoriek en taal. Artistieke expressie draagt ook bij aan het ontwikkelen van competenties zoals plannen, zelfbeheersing en zelfcorrectie. Het plezier, de ontdekkingen en het leerproces zijn belangrijker dan het uiteindelijke resultaat van de creatieve werkjes.

Bij het aanbieden van creatieve activiteiten en materialen is het belangrijk om rekening te houden met de leeftijd en behoeften van de kinderen. Oudere peuters zijn vaak leergierig en willen graag uitdagende opdrachten doen, terwijl jongere kinderen zich misschien meer richten op eenvoudige activiteiten. Het is belangrijk om hierop in te spelen door differentiatie in de aangeboden activiteiten.

Voor de creatieve ontwikkeling en het ontdekken van mogelijkheden van verschillende materialen, zoals zand, water, vingerverf en klei, is het belangrijk dat kinderen zich vrij kunnen voelen om hun kleding vies te maken. We vragen ouders daarom om hun kinderen makkelijke speelkleding te laten dragen en eventueel reservekleding mee te geven.

Een belangrijke vorm van creatief spel is het fantasiespel, waarin kinderen hun dagelijkse of bijzondere ervaringen verwerken en verschillende rollen en gedrag kunnen oefenen. Dit spel stimuleert niet alleen de creatieve ontwikkeling, maar ook emoties, sociale rollen en relaties tussen kinderen. Denk bijvoorbeeld aan rollenspellen zoals vaders- en moedertje, het spelen met treinen of het naspelen van wilde dieren of doktertje.

3.5 Cognitieve ontwikkeling

De eerste zes jaar van een kind vormen een fundamentele periode voor verdere ontwikkeling. Gedurende deze periode wordt de basis gelegd voor diverse vaardigheden en competenties. Als gastouder is het belangrijk om kansen te grijpen om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Dit kan onder andere worden bereikt door direct in te gaan op de interesses en signalen van het kind, zoals wijzen naar objecten of het delen van ervaringen tijdens een wandeling. Je gaat hier gelijk op in en knoopt door het stellen van open vragen en denkvragen een gesprekje aan.

Het is van cruciaal belang om goed te observeren en naar kinderen te luisteren, omdat zij leren door middel van hun zintuigen. Als gastouder is het jouw taak om de zintuigen van kinderen op verschillende manieren te prikkelen, zodat zij ervaringen kunnen opdoen en zichzelf en hun omgeving leren kennen.

Daarnaast is het belangrijk om kansen te creëren voor kinderen om te experimenteren en nieuwe vaardigheden te ontwikkelen. Peuters leren door alles uit te proberen en hun ontdekkingen te herhalen. Als gastouder kun je deze nieuwsgierigheid ondersteunen door activiteiten aan te bieden die aansluiten bij de ontwikkelingsfase van het kind.

In de dreumesfase is het van belang om veel te praten met het kind, voorlezen en het benoemen van objecten in de omgeving. Het gebruik van eenvoudige houten puzzels kan helpen bij het begrijpen van begrippen zoals groot en klein, en het ontwikkelen van groeperingsvaardigheden.

Naarmate kinderen ouder worden, kunnen ze zich concentreren op specifieke bezigheden gedurende langere tijd. Dit biedt de mogelijkheid om activiteiten te introduceren die hun cognitieve, motorische en sociale vaardigheden verder ontwikkelen, zoals knutselen, puzzelen, rollenspel en het uitvoeren van kleine huishoudelijke taken.

Als gastouder is het van belang om een gevarieerd aanbod van activiteiten en materialen aan te bieden die aansluiten bij de leeftijd en interesse van de kinderen. Door kinderen actief te betrekken bij diverse activiteiten en hen de ruimte te geven om te experimenteren en te ontdekken, draag je bij aan hun algehele ontwikkeling en groei.

Het spelen met houten blokken en Duplo is boeiend voor kinderen, omdat ze hierdoor onder andere de zwaartekracht ervaren. Speelgoed waar verschillende vormen (zoals rondje, vierkant, driehoek) door het bijpassende gat gestopt moeten worden, is razend interessant voor kinderen. Dit helpt hen onder andere bij het begrijpen van grootte en kleinheid, en bij het leren herkennen van vormen.

Kinderen imiteren graag volwassenen, vooral in alledaagse handelingen. Als gastouder kun je bijvoorbeeld het afnemen van de tafel met een doekje samen met het kind doen. Met behulp van speelgoed en voorwerpen kan je stimuleren om dingen na te doen. Geef kinderen een pop met badje en babyfles, een eigen afwasteiltje, (nep)telefoon, poppenservies en hoeden/petten.

Ook leren kinderen door dingen samen te doen; zoals het samen sorteren van bijvoorbeeld kleuren, vormen en plaatjes, samen zingen, muziek maken, dansen/ bewegingen maken,

elkaar verhaaltjes vertellen, en creatief bezig zijn (knutselen). Dit draagt bij aan hun ontwikkeling op verschillende gebieden.

Kinderen van twee jaar oud leren kleuren te benoemen, maken kennis met letters en cijfers, en leren tellen. Door tijdens een wandeling samen de kleuren van auto's te noemen en bomen te tellen, stimuleer je dit spelenderwijs. Puzzels zijn leerzaam en vinden peuters erg interessant, omdat ze zelfstandig denken en inzicht stimuleren.

Geef kinderen allerlei kleine, uitdagende opdrachtjes, zoals zelf sokken aantrekken en als dit al lukt, de schoentjes. Kinderen spelen graag het 'doen alsof spel', waarin ze allerlei sociale rollen en dagelijkse gebeurtenissen uitbeelden. Bij oudere peuters zijn verkleedspullen en een oude mobiele telefoon fantastisch om tijdens dit spel te gebruiken.

Peuters vinden het ook leuk om kleine huishoudelijke opdrachtjes te doen, zoals helpen bij het verzamelen van bladeren in de tuin en helpen met afwassen door bijvoorbeeld hun eigen bordje en beker in een eigen afwasteil te mogen schoonmaken. Wanneer kinderen drie jaar oud zijn, kunnen ze zich vaak al een kwartier of langer concentreren op één bezigheid. Kleuren benoemen is nu niet meer zo interessant, maar wel het werken met kleuren, zoals verven en het mengen van kleuren.

Grote houten kralen van verschillende kleuren, vorm en grootte stimuleren kinderen om te tellen, te sorteren en bijvoorbeeld te rijgen. Peuters hebben nu begrip van de meeste wiskundige basisvormen en vinden het boeiend om puzzels met cirkels, vierkanten en ovals te oefenen.

Knutselen met verschillende materialen is ook goed voor de ontwikkeling van kinderen. Tussen de drie en vier jaar vinden kinderen kleuren en tekenen steeds interessanter, wat bijdraagt aan hun verdere kleurenkennis en begrip van vormen en de wereld om zich heen. Het krassen en rondjes tekenen, maakt plaats voor de eerste 'kop-poot' tekeningen.

3.6 Taalontwikkeling

Het bevorderen van taalontwikkeling is van belang om effectief te communiceren. Taal ordent en geeft betekenis aan onze ervaringen en speelt een centrale rol in de cognitieve ontwikkeling van kinderen.

De cognitieve ontwikkeling van jonge kinderen is verbazingwekkend. Baby's reageren direct op wat ze horen en zien. Ze begrijpen steeds beter dat dingen met elkaar verband houden. Dat mama/papa of de gastouder naar je toekomt als je bijvoorbeeld huult. Met zo'n 8 maanden begint een kind te begrijpen dat iemand/ of een voorwerp er nog is, ook al zie je het niet (dit heet 'objectpermanentie').

Peuters hebben nog geen georganiseerd, logisch denkvermogen, maar ontwikkelen hun vermogen tot symbolisch denken, redeneren en neemt het gebruik van woorden en begrippen toe.

Naast woorden beïnvloeden ook toon, kracht en mimiek de communicatie, waarbij non-verbale signalen emoties uitdrukken. Het reageren op de signalen die een baby uitzendt, inclusief mimiek, is essentieel voor de hechting tussen kind en volwassene, wat bijdraagt aan gevoelens van veiligheid en zelfvertrouwen. Daarom is het belangrijk dat volwassenen

zich daarvan bewust zijn en dit gebruiken om kinderen op hun gemak te stellen of juist grenzen aan te geven, maar vooral om een goed contact met kinderen op te bouwen. Tijd en aandacht bij de verzorging, het oogcontact in de communicatie met een kind zijn essentieel. Daarbij is het op elkaar – beurtelings – reageren belangrijk. Dit zogenaamde "beurt nemen" bepaalt mede de kwaliteit van de communicatie.

Het gebruik van baby-gebarentaal ondersteunt de verbale communicatie en biedt jonge kinderen de mogelijkheid om te communiceren met volwassenen.

Verbale communicatie is cruciaal voor alle kinderen, zelfs op jonge leeftijd. Ze experimenteren al snel met klanken en leren dat alles een naam heeft naarmate ze ouder worden. Taalvaardigheid wordt gestimuleerd door activiteiten zoals boekjes lezen, liedjes zingen en gesprekken aan tafel.

Herhaling is belangrijk voor jonge kinderen, en ze genieten ervan om dezelfde verhalen keer op keer te horen. Correctie van de uitspraak van woorden en zinnen door de volwassene ondersteunt de juiste taalontwikkeling.

Taal heeft ook een sociale dimensie, waarbij luisteren naar elkaar, aandacht hebben voor anderen, de ander aankijken als je praat en het uiten van eigen behoeften belangrijk zijn. Hier gaan we bewust mee om. Ook bij het opkomen voor jezelf en aangeven wat je graag wil is het handig als je dat met woorden en gebaren kunt aangeven. Conflicten tussen kinderen kunnen worden opgelost door taal te gebruiken om emoties uit te drukken en situaties te benoemen.

Bij communicatie met kinderen is het van essentieel belang om niet alleen tegen hen te praten, maar vooral met hen. Stel vragen, luister naar hun reacties en communiceer op verschillende manieren, waaronder non-verbale signalen zoals mimiek. Wees concreet in je communicatie en houd rekening met de ontwikkelingsfase van het kind. Een vraag "waarom een kind bepaald negatief gedrag laat zien" kan een jong kind echt nog niet beantwoorden.

3.7 Morele ontwikkeling

De morele ontwikkeling is de ontwikkeling van het besef van goed en kwaad. Het wordt ook wel de gewetensontwikkeling genoemd en helpt het kind bepalen hoe het kind het beste kan handelen in een situatie. Een jong kind heeft er nog geen besef van dat hij anderen kan beïnvloeden, de wereld draait in de ogen van het kind nog helemaal om het kind. De morele ontwikkeling verschilt per leeftijdsfase en wordt in drie stadia onderscheiden volgens Kohlberg (1969). Kinderen van 0 tot 10-12 jaar bevinden zich in het Pre-conventioneel stadium.

In deze periode ontwikkelt het 'moreel besef' bij kinderen zich. Ze leren wat 'goed' of 'fout' is door hoe volwassenen op hun gedrag reageren. Ze experimenteren met gehoorzaamheid. Een kind kan nog niet goed snappen waarom de regels zijn zoals ze zijn. Straf krijgen of beloond worden is daarom de maatstaf voor of iets mag, of niet mag. Kinderen kunnen zich wel aan regels houden, maar alleen in het bijzijn van een volwassene. Bovendien draait het bij kinderen in deze fase om eigen behoeftebevrediging: ze willen best iets aardigs doen voor een ander, maar willen daar wel

iets voor terug.

Bij de morele ontwikkeling speelt de interactie tussen de gastouder en het kind een grote rol. Dit pedagogisch werkplan richt zich op het bevorderen van de morele ontwikkeling van kinderen door middel van een positieve voorbeeldfunctie, open communicatie, duidelijke regels, empathie en passende activiteiten. Door deze benaderingen worden kinderen gestimuleerd om morele waarden te internaliseren en te integreren in hun dagelijkse leven.

Voorwaarden om de morele ontwikkeling te stimuleren zijn:

- De gastouder handelt consistent volgens morele principes en waarden, waardoor ze een positief voorbeeld vormt voor de kinderen.
- De gastouder bespreekt morele dilemma's en legt uit waarom bepaalde keuzes als goed of fout worden beschouwd.
- De gastouder moedigt open communicatie aan waarin kinderen worden aangemoedigd om hun gevoelens, gedachten en zorgen te uiten.
- De gastouder luistert actief naar de kinderen en geeft hen ruimte om hun standpunten en ideeën te delen.
- De gastouder legt duidelijke regels en verwachtingen uit aan de kinderen, waarbij de nadruk ligt op respect, eerlijkheid en verantwoordelijkheid. Kinderen worden aangemoedigd om de regels te begrijpen en na te leven, niet alleen vanwege straf of beloning, maar omdat het juist is.
- De gastouder evalueert regelmatig de morele ontwikkeling van de kinderen door middel van observatie, gesprekken en feedback van ouders. Indien nodig worden de activiteiten en benaderingen aangepast om beter aan te sluiten bij de behoeften en ontwikkelingsfase van de kinderen.

4. CONTACTMOMENTEN TUSSEN OUDERS EN GASTOUDER

4.1 Inleiding

Het is een grote stap voor ouders om hun kind aan een gastouder toe te vertrouwen. Het is belangrijk dat ouders zich comfortabel voelen bij het brengen en ophalen, en dat ze erop vertrouwen dat hun kind in goede handen is. Een open en effectieve communicatie tussen ouders en gastouders is hierbij cruciaal.

Opvoeden in de opvangsituatie gebeurt in samenspraak tussen gast- en vraagouders, waarbij de ouders eindverantwoordelijk blijven voor hun kind.

We verwachten van onze gastouders dat ze rekening houden met de opvoedingswensen van de ouders. Tegelijkertijd hebben gastouders ook een eigen verantwoordelijkheid in de opvoeding van het kind. Soms kunnen zij niet aan alle wensen van ouders voldoen, bijvoorbeeld als dit problemen veroorzaakt met andere kinderen in de opvang. Goede communicatie tussen gastouder en ouder is essentieel en verdient veel aandacht, te beginnen bij het kennismakingsgesprek waarin verwachtingen en opvoedingsstijlen worden besproken.

4.2 Wennen

Voordat de opvang begint, is het fijn voor kinderen om een paar keer te komen wennen. Vooral voor kinderen ouder dan een half jaar is dit belangrijk. Ook voor ouders is het geruststellend om te zien dat hun kind goed wordt opgevangen voordat ze een hele dag naar de opvang gaan.

Er zijn verschillende manieren om te wennen. Sommige kinderen worden bijvoorbeeld niet meteen een hele dag bij de gastouder achtergelaten, maar brengen slechts een paar uurtjes door. Of het (oudere) kind gaat samen met een van de ouders voorafgaand aan de eerste opvangdag een paar keer op bezoek bij de gastouder. Tijdens de kennismaking en het koppelingsgesprek wordt besproken welke manier van wennen het beste past bij de ouders, het kind en de situatie.

4.3 Proefperiode

Het kind, de ouders en de gastouder hebben een periode nodig om elkaar te leren kennen en vertrouwd met elkaar te raken. Meestal duurt dit zo'n 6 tot 8 weken, afhankelijk van hoe vaak het kind de gastouder bezoekt, de leeftijd en het karakter van het kind. Het kind moet wennen aan nieuwe geluiden en geuren, en vertrouwen opbouwen dat zijn of haar behoeften goed worden vervuld.

Ook voor ouders is het belangrijk om te ervaren dat hun kind in goede handen is en dat de gastouder goed luistert naar hun input vanuit hun band met het kind. Tijdens deze eerste periode raden we aan dat de gastouder extra aandacht besteedt aan de ouders bij het halen en brengen, en uitgebreid in het schriftje schrijft. Nodig ouders uit om indien nodig overdag telefonisch contact op te nemen als daar in het begin behoefte aan is.

Als een kind moeite heeft met wennen, is het essentieel om hier openlijk met de ouders over te praten en samen te overleggen hoe hier het beste mee om te gaan. Mikado staat in nauw contact met gastouders en vraagouders tijdens deze periode en staat altijd klaar om mee te denken.

4.4 Breng- en haalmomenten

Wanneer ouders hun kind naar de gastouder brengen, is het fijn als ze belangrijke informatie delen. Dit kan gaan over hoe de nacht is geweest, eventuele ziekte, veranderingen in voeding, of gebeurtenissen die het kind heeft meegemaakt, zoals weekendactiviteiten of vakanties. Dit soort dingen kunnen invloed hebben op het gedrag van het kind. Het is dus handig om hier als gastouder naar te vragen, zodat ouders begrijpen waarom deze informatie nuttig is.

In het begin vinden veel kinderen het fijn als hun ouder even blijft om samen een spelletje te doen of een puzzel te maken. Om het afscheid niet te lang te maken en duidelijkheid te houden voor het kind, is het advies om het afscheid niet langer dan 5 tot 10 minuten te laten duren. Als ouders dit anders blijven doen, aarzel dan niet om dit aan hen uit te leggen.

Vrijwel ieder kind heeft wel een periode waarin het wat moeilijker is om afscheid te nemen. Voor ouders is het dan fijn als ze later nog even kunnen bellen om te horen hoe het is

gegaan, nodig hen daartoe uit. Natuurlijk kun je zelf ook ouders kort informeren als je denkt dat het hen geruststelt.

Bij het ophalen is het de taak van de gastouder om de ouder te informeren over hoe de dag is verlopen en hoe het met het kind is gegaan. Het is belangrijk om eventuele bijzonderheden te vermelden, ook als dit misschien niet het meest gezellige nieuws is. Het is niet nodig om een kind erbij te betrekken als je bijvoorbeeld iets hebt moeten corrigeren; het incident is voor het kind al voorbij en het is meestal niet nodig om het nog eens te herhalen dat iets fout is gegaan.

Soms komt het voor dat een kind door iemand anders dan de ouder wordt opgehaald. Het is van essentieel belang om het kind alleen aan die persoon mee te geven als je hierover van tevoren door de ouders persoonlijk bent ingelicht.

4.5 Schriftjes & Whatsapp

Een handige manier om ouders op de hoogte te houden van de dag van hun kind is door een schriftje te gebruiken. Voor de allerkleinsten is het fijn als ouders kunnen zien hoe het slapen is gegaan, hoe vaak en hoeveel hun baby heeft gegeten, en of er ontlasting is geweest. Als het kind ouder wordt, is het leuk om te lezen welke activiteiten het heeft gedaan, met wie het heeft gespeeld, leuke uitspraken, en hoe het zich gedraagt, wat iets zegt over de ontwikkeling. Ook kunnen ouders in dit schriftje schrijven over gebeurtenissen thuis.

Vaak wordt dit schriftje na het eerste jaar vervangen door communicatie via WhatsApp, waarbij ook foto's en filmpjes van het kind worden gedeeld.

4.6 Evaluatiegesprekken

Ongeveer negen maanden na start van de opvang plannen we een eerste evaluatiegesprek. Het tijdstip wordt in onderling overleg bepaald en hangt af van de leeftijd van het kind, het aantal dagen dat een kind bij de gastouder komt en het verloop van de opvang in de eerste periode. Tijdens het eerste gesprek met de ouders en de gastouder, dat persoonlijk plaatsvindt bij de ouders thuis of indien gewenst telefonisch, bespreken we uitgebreid de omgang tussen gastouder en kind, en hoe het kind zich ontwikkelt. De gastouder beschrijft ter voorbereiding op dit evaluatiegesprek haar ervaringen met het kind. Voorafgaande aan het gesprek wordt dit verslag naar ouders gemaild.

Dit evaluatiegesprek wordt jaarlijks met ouders herhaald. Vanaf de tweede keer gebeurt dit meestal telefonisch, maar als ouders of de gastouder de voorkeur geven aan een persoonlijk gesprek, kan dat natuurlijk ook. Door regelmatig met elkaar in gesprek te zijn kunnen we samen zorgen voor een goede opvang voor het kind.

4.7 Ziekte van kinderen

Wanneer een kind ziek is, hangt het van verschillende factoren af of de opvang door kan gaan. Deze factoren omvatten de ernst van de ziekte, de emotionele behoeften van het kind, de mate waarin het intensieve zorg nodig heeft en de aanwezigheid van andere kinderen.

Het is belangrijk dat ouders telefonisch laten weten wat er met hun kind aan de hand is. Soms kan het onduidelijk zijn en is het aan te raden dat ouders eerst bij de huisarts langsgaan.

In overleg zoeken de gastouder en de vraagouder samen naar de beste oplossing. De gastouder houdt rekening met het belang van de andere kinderen. Als de gastouder om welke reden dan ook vindt dat opvang niet wenselijk is, communiceert zij dit duidelijk naar de vraagouders.

Als de opvang doorgaat, is het belangrijk dat de gastouder goed geïnformeerd is over de ziekteverschijnselen, zodat zij hier goed op in kan spelen.

Ook bij het ophalen is het geven van duidelijke informatie van belang. Stel de ouders van andere gastkinderen op de hoogte van het feit dat er een ziek kind wordt opgevangen. Als er vragen zijn of behoefte aan advies, kunnen gastouders overleggen met MiKado. We adviseren gastouders om in alle gevallen waarin er iets bijzonders aan de hand is met een opvangkindje, zo snel mogelijk contact op te nemen met de vraagouder. Ouders moeten altijd een telefoonnummer achterlaten bij de gastouder waarop zij bereikbaar zijn. Als gastouder moet je ook altijd goed bereikbaar zijn voor de ouders.

MiKado hanteert een apart protocol genaamd 'Omgaan met ziekte van kinderen'. Het is raadzaam om dit protocol regelmatig te raadplegen, zodat je goed op de hoogte bent van hoe te handelen. Bovendien beschikt elke gastouder over RIVM-informatie over ziekten en of kinderen al dan niet moeten worden geweerd van de opvang. MiKado raadt gastouders en ouders aan om de website <https://kiddi.rivm.nl/> te raadplegen voor meer informatie over infectieziektes en gezondheid bij kinderen. Deze website, ontwikkeld door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu in samenwerking met de GGD, geeft snel antwoord op de vraag of een kind al dan niet geweerd moet worden van de opvang.

Bijlage A.

De 6 Interactievaardigheden.

Kinderen die in een stimulerende omgeving opgroeien, krijgen beter ontwikkelde hersenen. De pedagogische basisdoelen worden voor het grootste deel bereikt door onze manier van communiceren met de kinderen. Hoe beter de interactie, hoe beter het welbevinden en de ontwikkeling van met name jonge kinderen. De proceskwaliteit van de opvang valt of staat met de interactievaardigheden van de gastouder.

In deze bijlage gaan we dieper in op de 6 interactievaardigheden:

- Sensitieve responsiviteit
- Respect voor de autonomie
- Structureren en grenzen stellen
- Praten en uitleggen
- Ontwikkelingsstimulering
- Begeleiden van onderlinge interacties

Sensitieve responsiviteit

Kinderen maken vanaf het moment dat ze geboren worden contact door te huilen, te lachen en te bewegen. Door als gastouder positief daarop te reageren voelt de baby zich gehoord, gezien en begrepen. Zo krijgt het onbewust vertrouwen. Door bewust, begripvol en vriendelijk aanwezig te zijn en open te staan voor communicatie kun je kinderen een vertrouwd basisgevoel geven. De vaardigheid die hiervoor nodig is heet sensitieve responsiviteit.

Een kind dat vertrouwen heeft in zichzelf en zich veilig voelt, durft en wil de wereld gaan ontdekken, onderzoeken en ervaren. Het vereist voor jou als gastouder dat je oog hebt voor het welbevinden van het kind, dat je signalen goed interpreteert en er tijdig en passend op reageert.

Een sensitief responsieve gastouder:

- kijkt goed naar het kind
- moedigt aan
- geeft complimentjes (concreet en vooral op hun pogingen)
- helpt verwoorden van gevoelens en ervaringen
- kijkt kinderen aan/ maakt oogcontact
- luistert actief
- knuffelt kinderen als zij daar behoefte aan hebben
- praat op een vriendelijke toon
- laat merken dat ze luistert
- praat met de kinderen ipv tegen
- benoemt alles wat ze doet en ziet
- geeft een kind emotionele steun, als een kind dat nodig heeft.

Voor baby's is het van cruciaal belang dat ze de kans krijgen om een liefdevolle band op te bouwen met vaste verzorgers voor een veilige hechting. Dit is van belang voor een goede ontwikkeling van het zelfbeeld, het zelfvertrouwen en de eigenwaarde.

Werken aan een veilige hechting van baby's doe je zo:

- neem de tijd de baby echt te leren kennen.
- reageer altijd op signalen van de baby, ook al heb je weinig tijd of geen zin.
- breng veel tijd door met de baby.
- beschouw verzorgingsmomenten als een activiteit samen met de baby.
- benoem wat je ziet en doet.
- luister actief met je handen en gezichtsuitdrukking.
- troost de baby als hij huilt.
- zorg voor rituelen.

Respect voor de autonomie

Respect hebben voor de eigenheid van een kind. Als je kinderen het gevoel geeft dat ze er mogen zijn en dat je vertrouwen in ze hebt, draagt dat bij aan emotionele veiligheid, zelfvertrouwen en eigenwaarde.

Laat kinderen zelf dingen doen, zelf ontdekken en kiezen; laat ze hun gang gaan en moedig ideeën en initiatieven van kinderen aan. Help alleen als het echt nodig is en op een manier dat kinderen het gevoel hebben het toch zelf gedaan hebben. Accepteer de kinderen om wie ze zijn, heb geen oordeel en heb geduld en ben flexibel.

Bij een baby is het van belang dat je de baby aanraakt op een zorgvuldige en liefdevolle manier. Benoem wat je zegt en wat je doet. Geef de baby bewegingsvrijheid bij lichamelijk contact. Wees je bewust van het temperament, de karaktertrekken en de eigenheid van de baby.

Respect voor de autonomie vraagt geduld en flexibiliteit. Durf in de spiegel te kijken. Geef kinderen de mogelijkheid om te laten zien wie ze zijn.

Structureren en grenzen stellen

Door structuur te bieden weten kinderen waar ze aan toe zijn en het geeft kinderen ook het gevoel van "samen zijn". Ze zijn onderdeel van een groep en horen bij elkaar. Structuur geeft ook grenzen aan. Het schept een 'kader' waarbinnen kinderen kunnen ontdekken. Daarbij horen regels.

Help kinderen door te werken met een dagprogramma. Wees duidelijk wat er gaat gebeuren en benoem wat je gaat doen. Deel de ruimte en materiaal overzichtelijk in. Gebruik rituelen om kinderen vertrouwd te maken en moeilijke dingen makkelijker te maken. Geef het goede voorbeeld. Versterk gewenst gedrag en buig ongewenst gedrag om naar gewenst gedrag.

Kinderen doen onbewust meer van datgene dat positief gewaardeerd wordt. Geef kinderen daarom complimentjes; de positieve ik-boodschap:

1. Beschrijf het gedrag wat je ziet
2. Beschrijf je gevoel erbij
3. Beschrijf het gevolg van het gedrag

Bij ongewenst gedrag kan je d.m.v. de ik-boodschap het gedrag ombuigen naar gewenst gedrag.

1. Je beschrijft het ongewenste gedrag dat je ziet

2. Je beschrijft het gevolg van het gedrag

3. Je beschrijft het gevoel erbij

4. Je beschrijft het gedrag wat je wilt zien

Bedenk dat kinderen redenen hebben om ongewenst gedrag te vertonen. Dat gedrag is slechts datgene dat je aan de buitenkant ziet. Aan de gastouder de taak om erachter te komen wat de reden is.

Praten en uitleggen

Maak de interactie taalrijk. Hoe meer je met kinderen praat, dingen uitlegt en ervaringen en gevoelens verwoordt, des te meer het taalgebruik en taalbegrip van kinderen wordt gestimuleerd. Het gaat om kwaliteit als kwantiteit.

Het jonge kind heeft minder taal tot zijn beschikking. Er wordt non-verbaal gecommuniceerd. Praat met kinderen in tweerichtingsverkeer en stem je communicatie af door de juiste woorden en toon te gebruiken en stel de juiste vragen. En belangrijk is om te luisteren naar de kinderen en geduld op te brengen om een kind te laten vertellen wat het te zeggen heeft.

Benoem steeds wat er feitelijk gebeurt. Benoem wat je gaat doen. Kijk en benoem vanuit het perspectief van het kind. Help kinderen hun gevoelens en bedoelingen te verwoorden.

Ontwikkelingsstimulering

Dit is een extra gerichte stimuleren van de ontwikkeling die je de kinderen geeft om hun 'brede ontwikkeling' te stimuleren. De eerste 6 jaren zijn fundamenteel voor de ontwikkeling van de motorische, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling. Ontwikkeling van kinderen kun je stimuleren door kansen te grijpen als ze zich voordoen. Observeer de kinderen goed en luister naar ze zodat je ziet wat ze nodig hebben. Heb geduld en ben flexibel door goed te luisteren en bewust aandacht te schenken. Je kan ook kansen creëren door kinderen te prikkelen en uit te dagen.

Het welbevinden van een kind is een belangrijke voorwaarde voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen. Ze moeten zich eerst veilig voelen. Het is belangrijk om een omgeving te creëren waarbinnen kinderen zich veilig voelen en nieuwe vaardigheden kunnen oefenen zonder daarbij in de stress te komen. Ik kind wat stress ervaart leert niets.

Het enthousiasme van de gastouder werkt als een katalysator bij ontwikkelingsstimulering. Sluit aan bij het tempo en belevingswereld van de kinderen. Kijk gericht naar kinderen en ontdek hun interesse. Sluit aan bij de 'zone van de naaste ontwikkeling' door ze uit te dagen net iets verder te gaan en geef kinderen daarbij de hulp die daar nodig is. Zorg dat kinderen betrokken zijn en dat activiteiten aansluiten bij hun echte belangstelling zodat ze intrinsiek gemotiveerd zijn.

Begeleiden van onderlinge interacties

Aanwezigheid van andere kinderen is een belangrijk aspect voor het oefenen van sociale vaardigheden. Kinderen leren hoe ze een plek in de groep kunnen krijgen, dat er kinderen zijn met verschillende achtergronden en oefenen met ruzie maken en vriendschappen sluiten. Het proces van onderlinge interacties moeten goed begeleid worden.

Interacties bij baby's stimuleer je door kinderen bij elkaar te leggen of zetten zodat ze contact met elkaar kunnen maken. Betrek baby's bij de activiteiten die je met de andere kinderen doet. Zet of leg ze erbij en geeft ze iets om mee te spelen. Doe imitatiespelletjes met de baby's door de baby na te doen en de baby de mogelijkheid te geven jou na te doen. Benoem alles wat je doet voordat je het doet en geef de baby de tijd om te reageren.

Bij de interactie van jonge kinderen is het van belang dat je goed observeert, dat je kijkt dat er geen kinderen zijn die alleen maar afwijzingen krijgen. Conflicten tussen kinderen zijn ook waardevol. Zo leren ze ontdekken dat ze rekening met elkaars wensen moeten houden, welke sociale regels er zijn en van je afbijten, compromissen sluiten en oplossingen bedenken. De meeste conflicten duren heel kort en lossen kinderen zelf op. In een paar gevallen hebben ze hulp nodig;

- Kijk eerst of de kinderen het zelf op kunnen lossen.
- Benoem wat je ziet en dat dat niet leuk is voor de ander. Kinderen bedenken dan vaak zelf al een oplossing.
- Kinderen ondersteunen in de interacties die ze hebben. Erkennen van gevoelens en emoties.
- Positieve interacties versterken (troosten, knuffelen, helpen, complimentjes geven, samenwerken).
- Voor een aangename en veilige sfeer zorgen.
- Probeer als gastouder te kijken zonder oordeel en alleen met liefde en respect.
- Zorg voor een omgeving die kinderen uitdaagt tot samenspel en onderlinge interactie.

Bijlage B.

SPEELGOED 0-4 JAAR

Tot 1 jaar:

Baby's verkennen zichzelf en hun omgeving voornamelijk via hun zintuigen, vaak door objecten met hun mond te onderzoeken. Tijdens de eerste 6 maanden breidt hun gezichtsveld zich uit en neemt de interactie toe. Let goed op de signalen die een baby geeft; als ze van speelgoed niets leren, kijken ze er vaak niet naar om.

Baby's vinden het fascinerend om naar het gezicht van de (gast)ouder te kijken en proberen mimiek na te bootsen. Zorg ervoor dat het speelgoed groot genoeg is zodat het niet in hun mond gestoken kan worden. Jonge kinderen worden aangetrokken door licht, kleuren, geluiden (hard en zacht), stilstand en beweging, maar te veel of te weinig prikkels kunnen leiden tot huilen.

Voor baby's is het belangrijk om speelgoed te kiezen dat hun zintuiglijke waarneming, motorische vaardigheden en cognitieve ontwikkeling stimuleert. Hier zijn enkele suggesties voor geschikt speelgoed:

1. **Rammelaars:** Kleurrijke rammelaars met verschillende texturen en geluiden helpen bij het stimuleren van de zintuigen en het bevorderen van de hand-oog coördinatie van baby's.
2. **Bijtringen:** Bijtringen zijn niet alleen handig bij doorkomende tandjes, maar ze helpen ook bij het verkennen van verschillende texturen en materialen. Dit kan de tastzin van baby's stimuleren en hen helpen om hun mondgebied te verkennen.
3. **Zachte knuffels en speeldoekjes:** Zachte knuffels en speeldoekjes zijn geruststellend en kunnen de emotionele ontwikkeling van baby's ondersteunen. Ze kunnen ook dienen als objecten voor baby's om naar te grijpen en vast te pakken, wat hun grijp- en grijpvaardigheden verbetert.
4. **Baby-gym:** Een baby-gym met hangende speeltjes boven de baby stimuleert het visuele volgen, de hand-oog coördinatie en de algemene beweging. Dit moedigt baby's aan om te trappelen, te slaan en te grijpen naar de hangende voorwerpen.
5. **Zachte boekjes:** Stoffen boekjes met felle kleuren en contrasterende patronen zijn ideaal voor baby's. Ze kunnen worden gebruikt om interactief voor te lezen en helpen bij het ontwikkelen van de taalvaardigheden van baby's.
6. **Muziekdoosjes:** Muziekdoosjes met rustgevende melodieën kunnen helpen bij het kalmeren van baby's en het bevorderen van een gevoel van veiligheid en comfort.
7. **Spiegelspeelgoed:** Een veilige, onbreekbare spiegel helpt baby's om hun eigen gezichtsuitdrukkingen te ontdekken en stimuleert de ontwikkeling van zelfbewustzijn.

Bij het kiezen van speelgoed voor baby's is het belangrijk om te letten op de veiligheid en duurzaamheid van het speelgoed. Vermijd speelgoed met kleine onderdelen die verstikkingsgevaar kunnen opleveren, en zorg ervoor dat het speelgoed gemakkelijk schoon te maken is. Het beste speelgoed voor baby's is datgene dat hen aanmoedigt om te verkennen, te ontdekken en plezier te hebben in een veilige omgeving.

Vanaf 6-8 maanden worden de bewegingen van kinderen steeds gericht en ervaren ze dat ze door hun eigen acties iets in beweging kunnen zetten.

Het wordt ook steeds belangrijker dat kinderen meer bewegingsruimte krijgen om zich met het juiste speelgoed en zelflerend vermogen te kunnen ontwikkelen. Dus niet alleen het juiste speelgoed, maar ook de ruimte is belangrijk. Kiekeboe-spelletjes sluiten aan bij het vermogen tot 'objectpermanentie': ook als je iets/iemand niet ziet, is het er nog wel. Maar ook oorzaak-gevolgspelletjes: laat hem jouw neus aanraken en zeg dan met een hoge toon 'piep'.

Je hoeft een kind niet altijd te vertellen hoe ze iets moeten doen. Net zo belangrijk zijn de momenten dat er niets van ze verwacht wordt; dat ze niet hoeven te luisteren; dat ze geen nieuwe dingen hoeven te leren. Op die momenten geef je kinderen de ruimte om zelf nieuwe vaardigheden uit te proberen. Als iets lukt, willen ze dat graag delen en is het belangrijk hen daarmee te complimenteren. Maar ook frustratie en mislukking horen erbij; ze kunnen huilen of driftig worden. Het beste is dan om hen gewoon even te laten huilen om zo hun gevoelens te kunnen uiten. Het helpt wanneer de (gast)ouder die gevoelens benoemt en erkent dat het vervelend kan zijn. Dit geldt overigens bij alle leeftijden!

1 t/m 2 jaar:

Kinderen in deze leeftijd leren lopen, voorwerpen stapelen, brabbelen en hun eerste woordjes zeggen. Het vastpakken van speelgoed gaat steeds beter. Hun bewegingen zijn nog niet erg gecontroleerd en ze gooien, slaan en slepen nogal eens met hun speelgoed. Kinderen leren langzaam regels begrijpen, maar het kan tot na het vierde jaar duren voordat ze dit volledig begrijpen. Tot 2 jaar kunnen kinderen zich nog niet in anderen verplaatsen, dus het heeft weinig zin om boos te worden, maar je kunt wel laten zien hoe een ander kindje zich voelt. Help kinderen bij het leren omgaan met regels en stimuleer samenwerking en samenspel.

Koppigheid, eigenzinnigheid horen echt in het derde levensjaar. Kinderen willen daarmee macht over een situatie krijgen. Samenspelen en samenwerken zijn belangrijk. Helpen met opruimen, helpen de tafel te dekken e.d. wordt steeds leuker voor een kind.

Voor kinderen van 1 en 2 jaar oud is het belangrijk om speelgoed te kiezen dat hun fysieke, cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling bevordert. Hier zijn enkele suggesties:

1. **Stapelspeelgoed:** Speelgoed dat bestaat uit stapelbare blokken of bekers helpt bij het ontwikkelen van fijne motoriek, hand-oog coördinatie en ruimtelijk inzicht.
2. **Sorteerspeelgoed:** Speelgoed met verschillende vormen en kleuren waarmee kinderen kunnen sorteren en matchen. Dit bevordert hun cognitieve vaardigheden, zoals herkenning van vormen en kleuren, en probleemoplossend vermogen.
3. **Loopwagens of duwspelgoed:** Dit stimuleert de grove motoriek en helpt kinderen bij het leren lopen en balanceren. Het geeft ook een gevoel van onafhankelijkheid en zelfvertrouwen.
4. **Knuffels en poppen:** Hiermee kunnen kinderen sociale vaardigheden oefenen, zoals verzorgen, troosten en imiteren. Het kan ook helpen bij het ontwikkelen van empathie en emotionele expressie.

5. **Interactief speelgoed:** Speelgoed dat geluiden maakt, lichtjes geeft of beweegt in reactie op de acties van het kind. Dit stimuleert de zintuigen en kan de nieuwsgierigheid van kinderen prikkelen.
6. **Bad-speelgoed:** Waterpret is niet alleen leuk, maar ook leerzaam. Drijvend speelgoed, waterspeeltjes met verschillende vormen en gieters helpen bij het ontwikkelen van hand-oog coördinatie en sensorische vaardigheden. Let hierbij extra op veiligheid!
7. **Boekjes:** Kies stevige kartonnen boekjes met kleurrijke afbeeldingen en eenvoudige verhalen. Dit stimuleert de taalontwikkeling, bevordert het begrip van concepten zoals kleuren en dieren, en versterkt de band tussen ouder en kind tijdens voorleessessies.
8. **Muziekinstrumenten:** Eenvoudige muziekinstrumenten zoals een xylofoon, trommel of tamboerijn helpen kinderen om hun ritmegevoel te ontwikkelen en creativiteit te uiten.

Bij het kiezen van speelgoed is het belangrijk om rekening te houden met de veiligheid, interesses en ontwikkelingsfase van het kind. Het beste speelgoed biedt een combinatie van plezier en educatie, waardoor kinderen spelenderwijs kunnen leren en groeien.

Vanaf ca. 3 jaar:

Willen kinderen zelf dingen maken en samen spelen. Knutselen, schilderen maar ook doen-alsof spelletjes. Omdat ze nog lang niet alles begrijpen, bedenken kinderen dan vaak een vriendje of vriendinnetje waardoor ze zich gesterkt voelen. Ook dingen die wij als levenloze voorwerpen beschouwen, kunnen voor een kind echt zijn. Ze gaan begrijpen als 'ik' en 'mij' gebruiken.

Cognitief ontwikkelen kinderen zich snel, en dat merk je als kinderen 'toe zijn aan school'; ze vervelen zich en hebben meer uitdaging nodig.

Samen spelen (naast elkaar) wordt steeds meer samen mét elkaar spelen.

Sociale en eenvoudige (spel)regeltjes bij rollenspellen en andere spelletjes worden geaccepteerd.

Pas vanaf 4 jaar kunnen kinderen zich in anderen verplaatsen.

Geschikt speelgoed voor kinderen van 3 jaar is speelgoed dat hun cognitieve, sociale, emotionele en fysieke ontwikkeling bevordert. Hier zijn enkele suggesties:

1. **Constructiespeelgoed:** Zoals LEGO Duplo of Mega Bloks. Dit speelgoed helpt bij het ontwikkelen van fijne motoriek, creativiteit, probleemoplossend vermogen en ruimtelijk inzicht.
2. **Puzzels:** Begin met eenvoudige puzzels met grote stukken en ga geleidelijk over naar meer complexe puzzels. Puzzels helpen bij het ontwikkelen van cognitieve vaardigheden, concentratie en ruimtelijk inzicht.
3. **Spelletjes:** Eenvoudige bordspellen of kaartspellen die geschikt zijn voor peuters en kleuters. Deze bevorderen sociale vaardigheden zoals samenwerking, beurtwisseling, en het volgen van regels.
4. **Verkleedkleding:** Hiermee kunnen kinderen hun verbeeldingskracht gebruiken en rollenspellen spelen, wat goed is voor hun creativiteit, taalontwikkeling en zelfexpressie.

5. **Buitenspeelgoed:** Denk aan een loopfiets, bal, springtouw, of zandbak. Buitenspelen stimuleert de grove motoriek, bevordert lichaamsbeweging en helpt kinderen om de natuur te verkennen.
6. **Tekenen en knutselen:** Voorzie kinderen van potloden, krijtjes, verf, papier, en knutselmateriaal. Dit stimuleert hun creativiteit, verbeeldingskracht en fijne motoriek.
7. **Educatieve speelsets:** Zoals magnetische letters en cijfers, vormen- en kleurenssets, of tellen en sorteren speelgoed. Deze helpen bij het leren van basisvaardigheden zoals alfabet, tellen, kleuren en vormen.
8. **Muziekinstrumenten:** Eenvoudige muziekinstrumenten zoals een xylofoon, tamboerijn of blokfluit. Hiermee kunnen kinderen hun ritmegevoel ontwikkelen en hun creativiteit uiten.

Bij het kiezen van speelgoed is het belangrijk om rekening te houden met de interesses, behoeften en ontwikkelingsfase van het kind. Het is ook goed om een balans te vinden tussen educatief speelgoed en speelgoed dat gewoon leuk is om mee te spelen.

Tips met het oog op veiligheid en gezondheid:

- Let op brandbare stoffen die in verkleedkleden verwerkt zijn, vermijd materiaal dat gemakkelijk vlamvat.
- Vermijd zacht kunststof speelgoed dat vetig aanvoelt en een chemische geur afgeeft, omdat dit mogelijk ftalaten bevat, schadelijke chemicaliën die in verband worden gebracht met gezondheidsproblemen.
- Controleer regelmatig op loslatende verf, omdat deze giftig kan zijn als kinderen het inslikken.
- Zorg ervoor dat speelgoed geen lange snoeren of touwtjes heeft die verstikkingsgevaar kunnen opleveren.
- Wees voorzichtig met goedkoop PVC-speelgoed, omdat dit vaak schadelijke stoffen zoals lood of cadmium kan bevatten.
- Let op het jaartal van het speelgoed; veel speelgoed van na 1999 is gekeurd en veilig, maar wees voorzichtig met oudere stukken, let dus op met het gebruiken van speelgoed van je eigen –al volwassen – kinderen;
- Inspecteer speelgoed regelmatig op mankementen en ontbrekende onderdelen; vervang of repareer beschadigd speelgoed indien nodig.
- Controleer ook buitenspeelgoed zoals glijbanen en speelhuizen op ontbrekende schroeven, splinters in het hout en andere mogelijke gevaren.
- Maak speelgoed regelmatig schoon; veel plastic speelgoed, zoals duplo, kan in de vaatwasser worden gereinigd, terwijl verkleedkleden en knuffels veilig in de wasmachine kunnen worden gewassen (bij voorkeur om de zes maanden).